

YHDESSÄ ENEMMÄN

Kirjallisuuskatsaus kuraattorin ja kodin yhteistyöstä

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi AMK

kevät 2024

Varpu Tillikainen

Sosionomi AMK

Tekijä Varpu Tillikainen

Työn nimi Yhdessä enemmän, kirjallisuuskatsaus kuraattorin ja kodin yhteistyöstä

Ohjaaja Mari Unkuri

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Oireilu näkyy osattomuutena, yksinäisyytenä ja syrjäytymisenä, joihin on monta syytä. Lapset ja nuoret ovat peruskoulussa vuosiluokat 1.–9. ja ovat oikeutettuja saamaan tukea oppimiseen ja hyvinvointiin. Kuraattori on koulun sosiaalityön asiantuntija yksilöllisessä ja yhteisöllisessä oppilashuollossa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki velvoittaa kuraattoria tekemään yhteistyötä oppilaan huoltajien kanssa. Huoltajan on turvattava lapsen kehitys ja hyvinvointi, ja hän on oikeutettu saamaan tukea kasvatustehtävässään. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa kuraattorin ja kodin yhteistyöstä kuraattoreille työn tueksi ja kuraattorityöhön hakeutuvalle sosionomille. Tuotetun tiedon avulla voidaan edistää lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointia.

Opinnäytetyössä etsittiin vastauksia tutkimuskysymyksiin siitä, millaisia menetelmiä ja toimintatapoja kuraattori hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä millaisia kokemuksia kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä on. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta ja aineiston analysointimenetelmänä teemoittelua. Aineistonhakuprosessissa tutkimusaineistoksi valikoitui 10 tieteellistä tutkimusta. Tulokset tulivat esiin jo analyysivaiheessa.

Tulosten mukaan kuraattori voidaan nähdä yhteistyön mahdollistajana, joka hyödyntää erilaisia yhteydenpitovälineitä, vanhempaintapaamisia, prosessityöskentelyä ja vuorovaikutustaitojaan. Kuraattori on myös vanhemmuuden tukija, joka antaa emotionaalista tukea, tekee kasvatuksellista yhteistyötä ja vastuuttaa vanhempia. Hän motivoi oppilasta yhteistyöhön vanhempien kanssa ja tekee moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyön kuraattorin kanssa koettiin olevan oikea-aikaista, lämmintä, dialogista ja hyödyllistä. Kuraattori on myös kodin ja koulun yhteistyön edistäjä sekä puolueeton toimija. Tuloksista ilmeni myös, että oppilashuollon toimijoiden ja kuraattorin tunnettuus ja saavutettavuus olivat oppilaille ja vanhemmille epäselviä. Vanhempien osallisuuden koettiin joskus jäävän pelkän puheen tasolle. Lapsi tai nuori voi myös evätä vanhempien osallisuuden prosessissaan, jolloin yhteistyö ei mahdollistu. Kuraattori voi kokea haasteita vanhempien kanssa, mutta lapsen etu on ensisijainen. Vanhempien ja maahanmuuttajien kohtaamisessa koettiin olevan kehitettävää.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että kuraattorin tunnettuutta ja saavutettavuutta tulisi kehittää, jotta oppilas ja vanhemmat voisivat hakeutua aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä kuraattorin palveluihin. Kuraattorin tärkein työväline on hyvät vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot vanhempien kanssa toimiessa. Kuraattorien työ määritellään laissa, mutta toimintatavat voivat olla erilaisia. Yhteistyössä tulisi kiinnittää huomiota tasapuolisuuteen ja yhdenvertaisuuteen, myös valtakunnallisella tasolla.

Avainsanat Kuraattori, perusopetus, vanhemmat, yhteistyö, osallisuus

Sivut 37 sivua ja liitteitä 1 sivua

Name of Degree	Bachelor of Social Services	Abstract
Author	Varpu Tillikainen	Year 2024
Subject	Together more, literature review of curator and home cooperation	
Supervisors	Mari Unkuri	

Today's children and young's nausea is going for worse. Their symptoms are impartiality, loneliness, and social exclusion. There is many reasons and influences for their symptoms and conflicts. Children and young's are in a primary school for grades 1.-9. and they are deserved to get support for their learning and wellbeing. The curator is a school's social work expert in an individual and communal pupil welfare. Law of the pupil and student welfare obligates that the curator cooperates with pupil's parents. A child caretaker must secure child's development and welfare and is deserved to get support for their education assignment. Purpose of the thesis is to advance children's, young's and parents' welfare by cooperating with parents.

The aim of the thesis is to get information of the cooperation with parents and that information supports the curators work and Bachelor of social services who wants to apply to curator work. There were two questions of the thesis: "What kind of method and mode of operation the curator uses to cooperate with parents?" and "What kind of experiences there is about curator cooperating with parents?" The thesis research method was literature review and analysis method were theming. This literature review includes material of research process and there was selected 10 scientific research for the analysis process.

The curator can be seen as an enabler of cooperation who uses different kinds of communication instruments, parents' meetings, process work and communication skills. The curator is also a parenting supporter who gives emotional support, does educational cooperation, and tell parents to take responsibility. The curator motivates pupil to cooperate with parents and does the multi-professional cooperation. Cooperation with curator was experienced that it's been timely, warm, dialogical, and helpful. The curator is also a preventer of cooperation with home and school and is an impartial operator. The results also showed that the pupils welfare operators and curators' recognition and accessibility was indistinct to pupils and their parents. The parents' participation was experienced being only in talks. Child can prevent their parents' participation in their process, and then the cooperation is not possible. Curator can experience challenges with parents but child's advantage comes first. Meeting parents and immigrants needs to develop.

The curators' recognition and accessibility should get bet that pupils and parents can apply early and have low access to curators' services. The curators most important instrument to cooperate with parents is a good communication and an interpersonal skill. The curators' work is defined by the law, but the operating methods can be different with all curators. There should be noticed the impartiality and equality also in a nation widely.

Keywords Curator, parent, primary school, cooperation, participation
Pages 37 pages and appendices 1 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tietoperusta	2
2.1	Perusopetus kuraattorin toimintakenttänä	3
2.1.1	Perusopetuksen oppilaat	3
2.1.2	Oppilaiden konfliktit ja haasteet koulussa	4
2.1.3	Oppilaan tuki	5
2.2	Kuraattori oppilashuollon toimijana	6
2.2.1	Sosiaalityön asiantuntija	6
2.2.2	Kuraattorityötä ohjaavat lait	7
2.2.3	Sosionomi kuraattorin tehtävässä	9
2.3	Koti yhteistyökumppanina	10
2.3.1	Huoltajien vastuu ja oikeudet	10
2.3.2	Yhteistyö ja osallisuus	11
2.4	Aiemmat tutkimukset	12
3	Opinnäytetyön toteutus	14
3.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	15
3.2	Aineistonhankinta	15
3.3	Tutkimusaineisto	17
3.4	Aineiston analyysi	20
4	Tutkimustulokset	20
4.1	Kuraattori yhteistyön mahdollistajana	21
4.2	Kuraattori vanhemmuuden tukena	22
4.3	Kokemuksia yhteistyöstä	23
5	Johtopäätökset ja pohdinta	28
5.1	Opinnäytetyön aiheen ja prosessin pohdinta	32
5.2	Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys	33
	Lähteet	35

Taulukot

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	16
Taulukko 2. Hakutulokset ja valittujen julkaisujen määrä hakupalvelujen mukaisesti	16
Taulukko 3. Tutkimusaineisto	17

Taulukko 4. Tulokset teemoista kuraattori yhteistyön mahdollistajana ja vanhemmuuden tukena.....	23
Taulukko 5. Tutkimustulokset teemoista kuraattorille ohjautuminen, asiantuntijuus ja vanhempien osallisuus.....	27

Liitteet

Liite 1.	Aineistohallintasuunnitelma
----------	-----------------------------

1 Johdanto

Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt, ja oireilu näkyy osattomuutena, yksinäisyytenä ja syrjäytymisenä (Holopainen, 2022, s. 304) Kouluterveyskyselyssä (2023) osa nuorista toi esiin keskinkertaisen tai huonon terveydentilansa, oireilun kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta sekä koetun kiusaamisen (TTL, 2023). Lasten ja nuorten oireiluun sekä konflikteihin koulussa on monia syitä sekä vaikutteita. Jokainen meistä on joskus ollut nuori, mutta nuoruuden kehitysvaiheen haasteet usein unohtuvat aikuisilta. Pahoinvointiin liittyvät syyt ovat aina yksilöllisiä ja moninaisia. Itsessään jo nuoruuden kehitysvaihe aiheuttaa stressiä ja monenlaisia tunteita. Mielenterveyden ongelmat koskettavat monia nuoria, ja myös kasvuympäristön vaikutus nuoreen on merkittävä. (Turkka ym., 2021, s. 25)

Lasten ja nuorten palveluissa moniammatillisen yhteistyön tekemiseen kuuluu myös yhteistyö vanhempien kanssa (THL, 2023). Vanhemmat ovat velvoitettuja huolehtimaan kasvatustehtävästään ja myös oikeutettuja samaan tukeeseen. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 2) Huoltajien osallisuus ja heidän kanssaan tehtävä yhteistyö tukee lasten ja nuorten hyvinvointia, sillä huoltajat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Heillä on myös oikeus ja velvollisuus olla osallisena ja edustaa alle 18-vuotiasta häntä koskevissa asioissa. (Laki lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta 361/1983 § 4) Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on velvoittavaa, ja palvelun järjestäjän on se mahdollistettava. Huoltajien tulee saada olla osallisena suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. (Opiskelija- ja oppilashuoltolaki 1287/2013 § 18) Osallisuutta voidaan kokea, kun on mahdollisuus vaikuttaa omassa yhteisössään (Nivala ym., 2013, s. 26). Peruskoulu onkin yksi tärkeimmistä yhteisöistä, johon oppilas sekä hänen huoltajansa kuuluvat usean vuoden ajan.

Lapset ja nuoret kuuluvat oppivelvollisuuden piiriin ja viettävät suuren osan päivästänsä perusopetuksessa. Perusopetuksen tehtävänä on opetuksen lisäksi tehdä ennaltaehkäisevää sekä tukea antavaa työtä huomioiden oppilaiden kehitys ja hyvinvointi, yhteistyön tekeminen ja toimivat kouluyhteisön toimintatavat. Kolmiportainen tuki ja oppilashuolto ovat vahvasti tukemassa oppilaan hyvinvointia. (OPH, 2014, ss. 77–81) Hyvin toimivalla kodin ja koulun yhteistyöllä on monia positiivisia vaikutuksia, joista hyötyvät niin lapset, opettajat ja koulun muu henkilökunta, vanhemmat kuin koko kouluyhteisö. Kodin ja koulun yhteistyön keskeisiä rakennuspalikoita ovat luottamus, tasavertaisuus, dialogisuus ja arvostava kohtaaminen. (Suomen vanhempainliitto, n.d.)

Kuraattori vastaa koulussa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ennaltaehkäisevästä ja tukea antavasta sosiaalityöstä. Perusopetuksessa toimiva kuraattori on oppilashuollon toimijana avainasemassa vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kuraattorityön tekemistä ohjaavat lait ja asetukset, mutta jokainen kuraattori tekee työtään omanlaisesti omalla persoonallaan. Näin ollen myös toimintatavat ja menetelmät ovat myös erilaisia. (Haukka ym., 2022a, s.15)

Tämä opinnäytetyö on osa Hämeen ammattikorkeakoulun sosionomitutkinnon muuntokoulutusta. Tutkimusmenetelmänä käytetään kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aihe perustui omaan mielenkiintoon ja urahaaveeseen kuraattorin työstä, johon sosionomilla on kelpoisuus. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1146/2021) Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa perusopetuksessa toimivan kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä, jolla pyritään edistämään lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointia. Tarkoituksena on saada tietoa yhteistyömuodoista ja kokemuksista kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä kuraattorityön tueksi. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voidaan hyödyntää kuraattorityössä ja sen kehittämisessä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi muotoituivat: Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja kuraattori hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä? sekä Millaisia kokemuksia kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä on?

Oman ammatillisen kasvun ja kuraattoriksi työllistymisen tueksi opinnäytetyöstä saatua tietoa voivat hyödyntää sosionomit ja kuraattorityöstä kiinnostuneet opinnäytetyönä Theseuksessa, johon opinnäytetyö tallennetaan. Theseus on ammattikorkeakoulujen opinnäytetöille ja julkaisuille tarkoitettu kokotekstitietokanta. (Ylönen, 2019)

2 Opinnäytetyön tietoperusta

Tietoperusta on koostunut käsitteiden kuraattori, perusopetus, vanhemmat, yhteistyö ja osallisuus mukaisesti. Kuraattorin työkenttänä tässä opinnäytetyössä on perusopetus, jonka oppilaat ovat oppivelvollisia (Perustuslaki 731/1999). Oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat ovat oikeutettuja saamaan tukea haasteissaan sekä oppilashuollon palveluja. Oppilashuollon yhtenä toimijana on kuraattori, jonka kelpoisuutta ja tehtävää ohjataan lailla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Sosionomilla on myös kelpoisuus toimia kuraattorityössä (Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 1146/2021 § 7). Vanhemmilla on velvollisuuksia kasvatustehtävässään, mutta myös oikeus saada siihen tukea. (Laki lapsen tapaamisoikeudesta ja huollosta 361/1983). Kaikkien oppilashuollon työntekijöiden on edistettävä oppilaitoksen ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §). Yhteistyötä vanhempien kanssa käsitellään oppinnäytetyön tietoperustassa osallisuuden käsitteen avulla. Yhteisten asioiden parantamiseksi osallisuus edellyttää vastuunottoa ja sitoutumista toimintaan. (Nivala ym., 2013, ss. 26–28)

2.1 Perusopetus kuraattorin toimintakenttänä

Tämän luvun tarkoituksena on käsitellä kuraattorin ja kodin yhteistyön perustaa eli oppilaita perusopetuksessa. Oppilaita kuvataan oppinnäytetyössä myös käsitteillä lapset ja nuoret. Oppilaat ovat oppivelvollisuuden piirissä ja näin ollen oikeutettuja saamaan tukea haasteissaan sekä oppilashuollon palveluja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Oppilaat ovat perusopetuksessa vuosiluokat 1.–9. Lapsille ja nuorille opetetaan tietoja sekä taitoja yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen ja hyvään elämään. Perusopetusta ja sen järjestämistä velvoittaa ja ohjaa perustuslaki, jossa säädetään maksuttomasta perusopetuksesta, johon jokaisella lapsella on oikeus. Laissa säädetään yhdenvertaisuudesta, jossa huomioidaan lasten yksilöllisyys ja vaikuttamismahdollisuuksien antaminen kehitystason mukaisesti. (Perustuslaki 731/1999 § 6, § 16)

2.1.1 Perusopetuksen oppilaat

Perusopetuslaki säätelee kunnan velvollisuutta järjestää perusopetusta. Opetusta tulee järjestää kaikille lapsille ja nuorille, myös erikoissairaanhoidon tarvitsevalle. Laki säätelee koulupaikan määräytymistä sen mukaan, mikä olisi lapselle koulumatkana lyhin ja turvallisin. Opetuskielenä on suomi tai ruotsi, mutta opetuskielenä voi olla jokin muu, jotta oppilaan opetuksen seuranta ei vaarantuisi. Opetus sisältää kaikille yhteisiä aineita, kuten äidinkieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka ja kuvataide. Oppilailla myös mahdollisuus valita valinnaisia aineita. Opetusta ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, jotka ovat valtakunnalliset. Oppilas on myös oikeutettu oppilaanohjaukseen. Perusteissa opetuksen tavoitteena on lapsen edun, kehityksen ja kasvun huomioiminen sekä edistäminen. Opetuksessa huomioidaan myös yhteistyön tekeminen vanhempien kanssa. (Perusopetuslaki 628/1998 3 §, 4 §, 4 a, 6 §, 10 §, 11 §, 11 a, 15 §)

Oppilaalla on oikeus saada opetusta tavoitteellisesti opetussuunnitelman mukaisesti ja hänellä on oikeus tarvittavaan tukeen oppimisessa. Opetus, oppimateriaalit- ja välineet ovat maksuttomia. (OPH, 2014, s.14) Perusopetuksella on myös valvonta- ja ohjausvastuu, jossa oppilaat ovat oikeutettuja tehostettuun tukeen jatko-opiskeluihin suuntautuessaan ja heille,

jotka eivät saaneet opiskelupaikkaa. Oppilaanohjauksen lisätoimissa on myös huomioitava henkilöstön lisäresursointi. (OAJ, 2023) YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa lasten kanssa työskenteleviä huolehtimaan, että lapset tulevat suojelluksi, nähdyksi, kuulluksi sekä kunnioitetuksi (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1991).

Oppilaalla on oikeuksien lisäksi velvollisuuksia. Oppilaiden koulunkäyntiä velvoittaa oppivelvollisuus. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä oppivelvollisuus on koskettanut perusopetuksen lisäksi myös 1.8.2021 lähtien toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja lukio koulutuksen opiskelijoita. Oppivelvollisuus päättyy oppivelvollisen täyttäessä 18-vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa hyväksytysti toisen asteen tutkinnon tai vastaavan ulkomaisen koulutuksen. Oppivelvollisuuden tavoitteena on turvata tarpeellinen perusosaaminen yhteiskunnassamme, lisätä yhdenvertaisuutta itsensä kehittämisessä, kaventaa oppimiseroja ja nostaa osaamis- ja koulutustasoa. Oppivelvollisuuden voi keskeyttää vamman, sairauden painavan syyn tai ulkomailla opiskelun vuoksi määrääjäksi. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 1 §, 2 §)

2.1.2 Oppilaiden konfliktit ja haasteet koulussa

Lasten ja nuorten kanssa toimiessa on hyvä huomioida lasten ja nuorten aivojen kehitysvaihe, joka itsessään aiheuttaa konfliktialttiutta. Lasten hienomotoriset taidot ja muisti kehittyvät ikävuosina 2–8, empatiakyvyn ja loogisen ajattelun kehittyminen tapahtuu 10–12-vuotiaana, ja moraalikäsitys sekä abstrakti ajattelu ikävuosina 13–15. (Aivoliitto, 2023)

Lapsen aivojen kehitykseen vaikuttaa vahvasti se, millaisessa kasvuympäristössä, vuorovaikutuksessa ja turvallisuudessa lapsi kasvaa. Turvattomuudella on vaikutusta lapsen aivojen kehitykseen, ja sitä kautta se vaikuttaa myös lapsen tulevaisuuteen.

Lähisuhdeväkivalta on yksi turvattomuuden aiheuttajista. Tämä voi näyttäytyä lapsen tarpeiden laiminlyömisinä tai seksuaalisena, henkisenä tai fyysisenä väkivaltana. Lapsi voi myös nähdä vanhempien välistä väkivaltaa. Ongelmien kasautuminen tällaisissa perheissä on myös yleistä, kuten mielenterveysongelmat, köyhyys ja päihdeongelmat. Väkivaltaa tapahtuu kuitenkin myös kaikissa sosioekonomisissa luokissa. (Turkka ym. 2021, ss. 29–45)

Erytyspiirteet vaikuttavat lapsen ja nuoren kehitykseen, ja ilman tukea aiheuttaa oireilua ulospäin. Koulussa pärjäämiseen voivat vaikuttaa silloin tarkkavaisuuden ja oppimisen haasteet, joita ovat esimerkiksi lukivaikeus ja ADHD. Erytyspiirteet voivat vaikeuttaa oppimisen lisäksi lasten sosiaalisia suhteita ja itsetuntoa olemalla kiusattu tai itse kiusaaja. Ihmisen perustarpeita on kuitenkin ryhmään kuuluminen. Ryhmästä pois sulkeminen ja yksinäisyys aiheuttavat oireilua, sillä kaverisuhteet ovat vanhempien jälkeen tärkeitä

vertaistuen antajia nuorten elämässä. Nuorten ryhmäkäyttäytyminen saattaa kuitenkin aiheuttaa konflikteja, koska ryhmässä saatetaan yllyttää jopa rikolliseen käyttäytymiseen. Sosiaalisen median avulla voidaan kiusata tai aiheuttaa mielipahaa, ja uhkaa toisille myös koulupäivän ulkopuolella. (Turkka ym. 2021, ss. 29–45)

Konflikteja voi tulla oppilaan ja oppilaan välillä tai oppilaan ja opettajan välillä. Oppilas voi käyttää sopimatonta kieltä, käyttäytyä aggressiivisesti, uhkailla tai häiritä seksuaalisesti tai fyysisesti. Nämä ovat viitteitä vaarallisista konflikteista, eivätkä kuulu normaaliin kasvun- ja kehityksen rauhattomuuden vaiheeseen. (Mahkonen, 2017, s. 36) Opettajalla tai rehtorilla on tällä hetkellä oikeus ottaa haltuunsa oppimista tai opetusta häiritsevä tai kielletty esine. Siihen voidaan käyttää myös tarvittavia voimakeinoja, johon täytyy kuitenkin olla perusteltu syy. (Perusopetuslaki 1267/2013 § 36 d)

2.1.3 Oppilaan tuki

On tärkeää, että oppilaan tuen tarvetta havainnoidaan mahdollisimman varhain, sitä seurataan ja annetaan tukea heti, jos tarvetta ilmenee. Onnistuneen toteuttamisen takaa yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa, jossa selvitetään tarpeet ja suunnitellaan tuki. Tuen tulee olla oppilaan kannalta joustavaa, suunniteltu pitkäjänteisesti, jossa huomioidaan muutokset tuen tarpeessa. Tukimuodot täydentävät toisiaan, mutta niitä myös käytetään yksittäin. Tukea voidaan antaa niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeen.

Koulunkäynnin ja oppimisen kolme tuen tasoa ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Tukimuotoja voi saada vain yksi kerrallaan. Tukiopetusta, erityisiä apuvälineitä, osaa-aikaista erityisopetusta ja avustajapalveluita voi saada jokaisella tuen tasolla, paitsi erityisopetukseen. Tukitoimiin ei välttämättä tarvita huoltajan eikä oppilaan suostumusta. Yleinen tuki vastaa ensimmäisenä oppilaan tuen tarpeeseen, jolla vaikutetaan varhaisessa vaiheessa koulun arjen sujumiseen ilman tutkimuksia tai päätöksiä. Tuki sisältää tuki- ja ohjaustoimia tai yksittäisiä pedagogisia toimia. (OPH, n.d.)

Jos tuen tarve kasvaa, aloitetaan tehostetun tuen toimet, joka on yksilöllisempää, voimakkaampaa ja jatkuvampaa tukea. Tehostettu tuki on oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Tuen tarpeesta tehdään pedagoginen arvio. Sen laatimisessa tai paluussa yleiseen tukeen, toimitaan moniammatillisesti ja yhteistyössä oppilashuollon kanssa. Oppilaalle annetaan tukea oppimissuunnitelman mukaisesti, joka hänelle laaditaan. Suunnitelmallisuus ja yhteistyön tekeminen ovat edellytyksiä tuen toteutuksessa. Jos tehostettu tuki ei auta oppilasta koulutyössä, hänelle tehdään hallintopäätös perustuen pedagogiseen selvitykseen erityisestä

tuesta. Erityinen tuki edellyttää, että oppilaalle tehdään HOJKS, joka on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelmassa käy ilmi erityisen tuen päätöksen mukainen opetus ja tuen antaminen. Erityisopetus ja muu oppilaan tarvitsema ja saama tuki muodostavat erityisen tuen, joka on järjestelmällistä. Tärkeitä elementtejä tehostetussa tuessa ovat yksilöllinen ohjaus, huoltajien tuki sekä moniammatillinen yhteistyö. (Perusopetuslaki 628/1998 § 16, § 16 a, § 17, § 17a)

Oppilas on oikeutettu samaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) säädettyä yksilökohtaista oppilashuoltoon, joka on oppilaalle vapaaehtoista. Opettajan tai oppilashuollon on ohjattava oppilas oppilashuollon piiriin, kun hän huomaa oppilaan tarvitseman tuen tarpeen. Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuolto sekä monialaiset asiantuntijat. Huoltaja ei voi estää oppilaan oppilashuoltoon osallistumista, mutta oppilaalla on oikeus kieltää huoltajilta osallistumisen opiskeluhuoltoasian käsittelyyn, jollei se ole hänen etunsa vastaista (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 § 18). Oppilashuolto tarkoittaa oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä sekä ylläpitämistä, ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. (OPH 2014, s. 80)

2.2 Kuraattori oppilashuollon toimijana

Tässä luvussa tarkastellaan lähemmin perusopetuksen oppilashuollon toimijaa, kuraattoria, joka mahdollistaa oppilaan tuen saamisen perusopetuksessa. Oppilaan palvelun tarve määrittää ja mahdollistaa yhteistyön tekemisen myös kodin kanssa. Kuraattori on koulun sosiaalityön asiantuntija ja laki määrittelee kuraattorin työtä sekä kelpoisuutta tehtävään. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1146/2021) Sosionomilla on tähän tehtävään kelpoisuus ja ammattilaisena monipuolista annettavaa sekä asiakastyö, palvelujärjestelmä- ja kehittämisosaamista (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit, 2024).

2.2.1 Sosiaalityön asiantuntija

Kuraattori edistää ja tukee lasten ja nuorten oppimista, koulunkäyntiä ja opiskelua, hyvinvointia sekä sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä. Kuraattori edistää lisäksi koko koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia ja tekee yhteistyötä perheiden, oppilaitoksen muiden

työntekijöiden ja yhteistyöverkostojen kanssa. Kuraattoripalvelut ovat lakisääteisiä, vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Niiden tulee olla helposti saatavilla osana oppilaiden, opiskelijoiden ja oppilaitosten arkea esiopetuksesta aina toiselle asteelle asti. Kuraattoripalvelut ovat osa sosiaalihuollon palveluja. Kuraattori voi neuvoa ja ohjata oppilaita ja opiskelijoita myös ilman että siitä muodostuu asiakkuutta. Kuraattori voi ohjata ja neuvoa esimerkiksi opiskeluhuoltopalveluihin ja muihin palveluihin hakeutumisessa. Kuraattori voi antaa anonyymiä neuvontaa ja ohjausta opettajille, ja muille koulussa tai oppilaitoksessa työskenteleville ammattilaisille sekä huoltajalle. Kuraattori voi antaa esimerkiksi ohjausta siitä, miten opettaja voi toimia, kun hänellä on herännyt huoli oppilaasta tai opiskelijasta. Kuraattori voi järjestää esimerkiksi matalan kynnyksen neuvontapisteitä, jotka ovat avoinna kaikille oppilaille ja opiskelijoille sekä koulun ja oppilaitoksen työntekijöille. (THL, 2023)

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa aiemmat koulu- tai oppilaitoskohtaiset opiskeluhuoltosuunnitelmat. Suunnitelmaa edellytetään myös yksityisiltä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä valtion kouluilta ja oppilaitoksilta. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan, miten kunnassa ja paikallisesti päätetyllä tavalla koulussa tai oppilaitoksessa toteutetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä, miten yksilökohtaista tukea järjestetään sekä miten lasten, oppilaiden, opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja yhteistyötahojen kanssa tehdään yhteistyötä. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa linjataan myös toimintatavat kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan sekä kriisitilanteiden varalle. (OPH 2023) Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhuollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä. Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä esiopetuksen, opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. (Laitinen 2023, ss. 3, 21)

2.2.2 Kuraattorityötä ohjaavat lait

Hyvinvointialue on vastannut opiskeluhuollon koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelujen järjestämisestä sekä psykologi- ja kuraattoripalveluista tammikuusta 2023 lähtien (THL 2023). Kuraattorin henkilöstömitoitus määritellään myös laissa ja yhtä kuraattoria kohden voi opiskelijoita olla enintään 670. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1146/2021) Kuraattorin kelpoisuusehdot määritellään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013 7 §):

Kuraattorina voi toimia sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 817/2015 7 §:ssä tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, joka on suorittanut

korkeakoulututkinnon. Kelpoinen on myös henkilö, jolla on soveltuva käyttäytymistieteisiin tai sosiaali- ja kasvatusalalle suuntautuva korkeakoulututkinto.

Sosiaalihuoltolain tarkoitus on sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen ja sen edistäminen. Osallisuuden edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja yhdenvertaisuus sosiaalipalveluissa ja toimenpiteissä ovat keskiössä. Tärkeinä seikkoina ovat yhteistyön parantaminen ja asiakaskeskeisyys hyvinvointialueen terveys- ja sosiaalihuollossa sekä kunnassa eri toimialojen kanssa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) Lastensuojelulaki säätelee ehkäisevää lastensuojelua kunnassa ja hyvinvointialueella. Lapsella tai perheellä ei ole tällöin asiakkuutta lastensuojeluun. Tällä turvataan lasten hyvinvointia ja kehitystä sekä tuetaan vanhemmuutta. Lapsen kohdistuvan lastensuojelutarpeen ilmetessä, kuraattori on ilmoitusvelvollinen. Lapset ja perheet ovat oikeutettuja ehkäiseviin tukitoimiin palveluissa. (Lastensuojelulaki 417/2007 3 a §)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki säätelee oppilaan oikeutta yhteisölliseen ja yksilölliseen oppilashuoltoon, joka pohjautuu opetussuunnitelmaan. Kuraattori tukee ja ohjaa oppilaan koulunkäyntiä yhteistyössä oppilaan perheiden ja läheisten kanssa. Tämä tukee oppilaan hyvinvointia, ja sosiaalisia sekä psyykkisiä valmiuksia. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, 4 §) Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista ohjaa asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja asiakaslähtöisyyttä sosiaalihuollon asiakkaana ollessa. Asiakkaalla on oikeus laadukkaaseen palveluun, josta laaditaan suunnitelma sekä annetaan vaihtoehtoja toimenpiteistä. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja mielipidettä on kunnioitettava, ja huomioitava alaikäisten asiakkaiden kanssa toimiessa heidän ikä- ja kehitystasonsa. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 1 §, 4 §, 7 §, 10 §) Hallintolain tarkoitus on asiakkaan oikeusturvan takaaminen ja edistäminen hallinnollisissa asioissa. Palvelujen tuloksellisuutta ja laatua edistetään myös tällä lailla (Hallintolaki 434/2003). Perusopetuslaki (628/1998) säätelee oppilashuollon järjestämistä perusopetuksessa ja oppilaan saamia muita opintososiaalisia etuja ja tukitoimia.

Asiakastietojen kirjaamista ohjataan myös lailla. Laki velvoittaa kirjaamaan viipymättä ja selkeästi riittävät sekä tarpeelliset tiedot asiakirjoihin asian käsittelyn jälkeen. Laki määrittelee miten ja millaisia tietoja asiakirjoihin kirjataan, ohjeistetaan niiden tallettamisesta ja rekisteröinnistä. Kuraattorin palveluissa käytettävät asiakirjat ovat palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelma ja asiakaskertomus, joiden asiasisällöt määritellään laissa. Sisäisestä yhteistyöstä ja organisaatioiden moniammatillisesta yhteistyöstä kirjataan tiedot. Tietojen luovuttamisesta ja tietojen saamisesta tehdään merkinnät. Alaikäisen kielto-oikeus kirjataan,

jos alaikäinen kieltää asiakastietojen antamisen lailliselle edustajalleen. Asiakastiedoissa tulee huomioida salassapito, tietosuojaja asiakastietojen käsittelyoikeus. Asiakkuus täytyy päättää, kun asiakassuhde loppuu. Asiakirjojen arkistoinnissa huomioidaan arkistointiaika. (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 245/2015 4 §, 9 §, 10–11 §, 12 §, 15–18 §, 27 §)

2.2.3 Sosionomi kuraattorin tehtävässä

Sosionomilla on kelpoisuus toimia kuraattorityössä (Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 1146/2021 § 7). Sosionomi on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, joka tukee yhteisöjen vuorovaikutusta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Sosionomin työkenttä on laaja ja hänen ammattinimikkeitään voivat olla esimerkiksi sosiaaliohjaaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, palvelukoordinaattori sekä kuraattori. Sosionomi opinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä ja opinnot ovat kestoltaan 3,5 vuotta. (HAMK, n.d.) Sosionomin ammattitaidon perustana voidaan pitää sosiaalipedagogista työtettä. Monissa kehittämissuorituksissa pääasiallinen toiminta perustuu myös tietoiseen sosiaalipedagogiseen orientaatioon (Suomen sosiaalipedagoginen seura, 2022). Sosiaalipedagogiikkaa voidaankin kuvata yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteiden näkökulmien siltana (Nivala ym., 2019, s. 16).

Tasot, joihin sosiaalipedagogiikan avulla voidaan vaikuttaa ovat yksilö, yhteisö ja yhteiskunta. Yksilö tasolla otetaan huomioon ja löydetään yksilön potentiaali ja tuetaan sen kehittymistä. Yksilön toimijuutta ja osallisuutta vahvistetaan, sekä hänen kasvuaan tuetaan. Yksilö nähdään kasvavan osana yhteisöä ja yhteisöllisesti, siksi yhteisöllisyyden ja yhteiselämän tukeminen ja vahvistuminen ovatkin keskiössä. Sosiaalipedagogiikassa tunnustetaan myös yhteiskunnallinen sidos, ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä tuetaan yhteiskunnallista toimijuutta, kansalaisuutta ja lukutaitoa. (Nivala ym., 2019, s. 28) Sosiaalipedagogisen toimijan tulisi myös elää ja toimia niin kuin uskoo, ja myös sitoutua tähän. Tämä näkyy kohtaako toisen ihmisen toimijana vai objektina. Vuorovaikutuksessa ja ihmisen kohtaamisessa on tärkeää dialogisuus. Lähtökohtana tähän ovat muun muassa tasavertaisuus, läsnäolo, avoimuus ja luottamus. Toimijuutta tuetaan voimaantumisen ja osallisuuden tukemisella, jossa asiakas osallistuu aktiivisesti omaan käsiteltävään asiaan ja huomaa pystyvänsä vaikuttamaan siihen. (Nivala ym., 2019, ss. 185–197)

Yhteisöllisyyden tukemisessa luodaan suhteita ihmisten välille tai palautetaan jo olemassa oleviin yhteisöihin. Luovuuden ja toiminnallisuuden käyttäminen keskustelujen sijaan luo toimintatapaa, jossa luodaan ja tehdään yhdessä. Tämän tarkastelu luo uusia ulottuvuuksia, jossa asiakkaan luovuutta vahvistetaan. Työssä yhdistyvät läheisesti teoria ja käytäntö eli

praksis. Toimintaa tuleekin tarkastella ja arvioida kriittisesti eli reflektoida, jotta sosiaalipedagogisella toiminnalla nähdään merkitys. Näin nähdään, ettei se ole sattumanvaraista ja irrallista toimintaa. Sosiaalipedagogiikkaa työtapana voi käyttää erilaisissa työympäristöissä, lähes kaikkialla. (Nivala ym., 2019, ss. 204, 209, 219)

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit (2024) määrittelevät sosionomin ammatillista osaamista. Sosionomin toimii eettisten periaatteiden mukaisesti huomioiden sosiaalityön säädökset, arvot sekä ymmärtää oman ihmiskäsityksen vaikutuksen asiakaskohtauksessa. Sosiaalialan asiakastyössä hän on ammatillinen, dialoginen ja pystyy tarkastelemaan myös omaa toimintaansa kriittisesti. Sosionomi tunnistaa suoja- ja riskitekijöitä sekä tekee ennaltaehkäisevää työtä käyttäen eri menetelmiä ja kuntouttavaa työtä asiakkaiden muutostilanteissa. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa sosionomi osaa hahmottaa hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen liittyviä haasteita alueellisesti, mutta myös kansainvälisesti. Sosionomi omaa myös kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista ja arvioi niiden ilmiöitä, rakenteita ja vaikutuksia hyvinvointiin ja yhteiskuntaan. Hän tuntee myös julkishallinnollisen päätöksenteon ja tekee rakenteellista vaikuttamistyötä. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen on myös sosionomin työn komponentteja sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit, 2024, ss. 1–3)

2.3 Koti yhteistyökumppanina

Tämä luku käsittelee kotia kuraattorin yhteistyökumppanina. Kodin kuvaamisessa käytetään käsitteitä huoltajat ja vanhemmat. Lapsen kehitykselle on tärkeää vanhemman ja lapsen kiintymyssuhde, joka luodaan jo lapsen varhaisessa elämänvaiheessa (Hughes, 2011). Huoltajien vastuuta ja oikeuksia tukeen kasvatustehtävässään määritellään laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Kodin yhteistyökumppanuutta käsitellään tässä opinnäytetyössä käsitteellä osallisuus, jonka kautta tavoitellaan hyvinvointia ja kuulumista johonkin. Osallisuuden kokemukseen tarvitaan kuulluksi ja nähdyksi tulemistä sekä tasavertaisuutta (Nivala ym., 2013).

2.3.1 Huoltajien vastuu ja oikeudet

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta säätelee lakia lapsen huoltajista. Lapsen huoltajina voidaan pitää hänen vanhempiaan tai henkilöitä, joille lapsen huolto on uskottu. Lapsen täyttäessä 18-vuotta, lapsen huolto päättyy. Lapsen huollon tarkoitus on turvata

lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys lapsen yksilöllisten taipumusten sekä toiveiden mukaan. Huollon tarkoitus on turvata myönteisiä ja läheisiä ihmissuhteita varsinkin lapsen ja hänen vanhempiansa kesken. Lapsen tärkeitä ihmissuhteita on myös pidettävä arvossa. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983 3 §)

Lapsen hyvä hoito ja kasvatustas sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito tulee turvata. Lapselle pyritään antamaan virikkeellinen ja turvallinen kasvuympäristö sekä lapsen toivomuksia ja taipumuksia vastaava koulutus. Lasta on myös suojattava kaikelta henkiseltä ja ruumiilliselta väkivallalta, hyväksikäytöltä ja huonolta kohtelulta. Lasta tulee kasvattaa niin, että häntä ymmärretään ja hän saa turvaa sekä hellyyttä. Lasta ei tule kurittaa tai alistaa ruumiillisesti eikä kohdella loukkaavasti. Lasta tulee tukea ja edistää kasvamisessa sekä itsenäistymisessä vastuulliseen aikuisuuteen. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019 § 1)

Kirjassa kiintymyskeskeinen vanhemmuus (Hughes, 2011, s. 11) käsitellään kiintymyssuhteen merkitystä omaan lapseen. Turvallinen kiintymyssuhde tukee lapsen itseluottamusta, sosiaalisia taitoja, empatiataitoja ja älyllistä kehitystä. Turvaton kiintymyssuhde taas altistaa kehitystä uhkaaville vaaroille, lapsella on ylikorostunut tarve selvitä ilman tukea tai lapsi ei luota omiin kykyihinsä ilman vanhempia. Jäsentymättömässä kiintymyssuhteessa lapsi ei luota itseensä eikä myöskään vanhempiinsa. Vanhempien omalla kiintymyssuhdehistorialla on vaikutusta siihen, millainen kiintymyssuhde lapseen syntyy.

Turvallisen ympäristön luominen on erityisen tärkeää, koska muuten lapsen aivot eivät toimi kunnolla. Fyysinen ja psyykinen turva, saatavilla oleminen ja suunnitelmien muutosten sekä erotilanteiden ennakointi ovat turvallisuuden tunteen edellytyksiä turvalliselle vanhemmuudelle. (Hughes, 2011, s. 31) Vanhempien luoma turvallinen tunnesuhde auttaa lasta uskaltamaan olemaan utelias, osaa säädellä tunteitaan ja puhua niistä. Kommunikaatio ja vastavuoroisuus takaa sen, että lapsi ymmärtää ja tulee ymmärretyksi, oppii asioita ja osaa toimia yhteistyössä. Suhteen korjaaminen on tärkeää, mutta vanhemmilla ei välttämättä ole tietoa mitä tehdä, jos perheväliset suhteet katkeavat. (Hughes, 2011, ss. 123–184)

2.3.2 Yhteistyö ja osallisuus

Hyvinvoinnin perusrakennusaine on osallisuus. Tunne kuulumisesta johonkin ja kokemus merkityksellisyydestä osana yhteiskuntaa tai yhteisöä on tärkeää. Osallisuus ei ole jotakin, minkä reunaehdot määritellään ylhäältä päin. Se muotoutuu toiminnallisesti ihmisten

yhteiselämässä sekä sisältää mahdollisuuden myös vastarintaan. Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan osallistumista ja tunnetta siitä, että kuuluu johonkin. Tarvitaan yhteisöjä, joissa voi tuntea tulevansa nähdyksi ja kuulluksi ainutlaatuisena ihmisenä sekä arvokkaana osana yhteisöä. Yhteisten asioiden parantamiseksi osallisuus edellyttää vastuunottoa ja sitoutumista toimintaan. (Nivala ym., 2013, ss. 26–28)

Perusopetuksessa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetus ja kasvatus järjestetään yhteistyössä huoltajien kanssa oppilaan tarpeiden ja kehitystason mukaisesti. Yhteistyön merkitys korostuu, kun oppilaalla on tuen tarvetta. Toimintamalleja sekä tapoja tehdä yhteistyötä kehitetään koulunkäynnin nivelvaiheisiin ja koko perusopetuksen ajalle. Henkilöstön tulee hallita säädökset ja määräykset huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotka liittyvät oppilaan tukitoimiin. Huoltajalle tulee antaa tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa. On tärkeää, että koulun henkilöstö on yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee koulunkäynnin tai oppimisen ongelmia. Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan tuen saannin muodoista ja mahdollisuuksista. (OPH, 2014, s. 62)

Huoltajia tulee kannustaa tukemaan lapsensa koulunkäyntiä ja oppimista. Kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä on oppilaan edistyminen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu. Tavoite on yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa toimiminen, mutta he eivät voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas saattaa tarvita yksilökohtaisen oppilashuollon tukea, joka kuitenkin perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää ainakin oppilaan suostumusta. (OPH, 2014, s. 62) Jos oppilas laiminlyö koulunkäyntiä, on huoltajalla vastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta. Huoltajan tulee näin ollen huolehtia lapsen tai nuoren koulunkäynnistä. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 § 9)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Aiempia tutkimuksia juuri kuraattorin ja kodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä on tehty jonkin verran, mutta selkeästi eniten ammattikorkeakoulun opinnäytetyöissä. Tutkimuksen aihepiiri on siis nähty tarpeellisenä aiemminkin. Juuri tämän vuoksi aiemmiksi tutkimuksiksi valikoitui myös kaksi AMK-opinnäytetyötä, molemmat vuosilta 2022. Niiden lisäksi mukaan valikoitui kaksi pro gradu -tutkielmaa vuosilta 2014 ja 2017. Tässä opinnäytetyössä tutkimustuloksia verrataan opinnäytetyön tietoperustaan ja aiempiin tutkimuksiin aiheesta.

Satu Ikonen (2014) käsittelee pro gradu -tutkielmassaan Koulukuraattori yläkoululaisen tukena, miten kuraattorit kokevat tuen merkityksen käyttäessään tukimuotoja yhteisö, yksilö sekä verkostotyössä. Ikonen kuvaa tutkielmassa, että vanhempien osallistuminen on tärkeää onnistuneen työskentelyn kannalta, koska vanhemmilta saadaan oleellista tietoa oppilaasta. Kuraattorin on tehtävä työssään aina taustatyötä, ja hankittava opettajan sekä vanhemman näkemyksiä oppilaan tilanteesta, koska muuten hän ei voi antaa oppilaalle palautetta. (Ikonen, 2014, ss. 48–51)

Kitta Haukan ja Nea Lohikosken ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössä Perehdytysopas peruskoulun koulukuraattorille - Opas Turun kaupungin peruskouluille (2022) tehtävänä oli laatia uusille peruskoulun koulukuraattoreille perehdytysopas. Oppaan tarkoituksena on uusien työntekijöiden perehtymisen parantaminen työtehtäviin, kuraattorin työn näkyville saaminen ja heidän ammatti-identiteettinsä tukeminen. Oppaassa tuodaan hyvin esiin, että kuraattorin tärkein yhteistyökumppani ovat vanhemmat. Yhteistyön tekemisessä korostuu mm. yhteydenpidon matala kynnyks, avoimuus ja luottamus. Kodin ja koulun väliset yhteisesti sovitut menettelyt ja tavoitteet tukevat oppilaan myönteistä kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Matalan kynnyksen palvelu mahdollistaa ongelmiin puuttumisen myös mahdollisimman ajoissa. Lakisääteisenä tehtävänä yhteistyön tekeminen on merkittävää koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Yhteistyö nähdään myös ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna. (Haukka & Lohikoski, 2022b, s.19)

Samoin Johanna Taipaleen ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössä Oppilaan huoltajan dialoginen kohtaaminen koulukuraattorin työssä, Riitasointuja vai resonointia? (2022) tutkittiin kuraattorityön hyvää dialogista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Tutkimuksen tuloksissa tuotiin esiin, että dialogisuudessa korostuu läsnä olemisen sekä asian äärellä olemisen tärkeys. On annettava myös tilaa ja kuunneltava, ei ainoastaan vain kuulla mitä toinen sanoo. Suurilta osin dialogisuus on jo onnistunutta, kun löydetään yhteinen sävel ja päädytään samaan päämäärään. Keskustelu ei ole dialogista, jos siinä ei ole tasavertaisuutta. Luottamuksen ja turvallisuuden kokemus on tärkeää, mutta luottamusta ei aina synny keskusteluissa. On oltava pelisilmää, milloin dialogisuus ei toimi. Tällaisissa tapauksissa tunteet ovat voineet vallata huoltajan. (Taipale, 2022, ss. 18–25)

Pro gradu -tutkielmassa Muuttuiko mikään? Huoltajien kokemuksia kouluorganisaation muutoksesta (2016) Virpi Lämsän tavoitteena oli tuoda esiin huoltajien kokemuksia kouluorganisaation muutoksessa. Oppilashuoltotyön osalta haasteeksi todettiin tiedon puute. Jos huoltajilla ei ole riittävästi tietoa oppilashuoltopalveluista ja niiden toteutumisesta eivät huoltajien käsitykset, odotukset palveluiden toteutumisesta ja laadusta välttämättä vastaa

koulun ja lastensa todellisuutta. Oppilashuollon perustehtävänä on ennalta ehkäisevä työ ja akuuteissa ongelmatilanteissa toimiminen. Tämä tiedon vaje ilmeni huoltajien kokemuksien esille tulemisesta. Haastatteluiden aikana oppilashuollon käsitteen avaaminen oli tärkeää. Kun ilmeni, mitä asialla tarkoitetaan, niin siihen oli helppo vastata. Huoltajien tapaamisien yhteydessä on olennaista selvittää jatkossa oppilashuollon tehtävät huoltajille tarkemmin. (Lämsä, 2016, s. 37)

3 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa perusopetuksessa toimivan kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä, jolla pyritään edistämään lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointia. Tavoitteena on saada tietoa yhteistyömuodoista ja kokemuksista kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä kuraattorityön tueksi. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voidaan hyödyntää kuraattorityössä ja sen kehittämässä. Opinnäytetyön keskiössä ovat oppilaiden huoltajat, sillä he ovat lapsensa asiantuntijoita ja oikeutettuja saamaan tukea kasvatustehtävässään (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983). Opinnäytetyön aiheesta huomioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden velvoite yhteistyön tekemisestä huoltajien kanssa (ks. OPH, 2014). Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus vastaavat myös tähän velvoitteeseen, ja täten opinnäytetyö pyrkii edistämään perusopetuksen piirissä olevien lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat.

- Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja kuraattori hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä?
- Millaisia kokemuksia kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä on?

Tässä eritoten tarkoituksena oli kerätä tietoa vanhempien ja kuraattorin kokemuksista.

Vastauksia kysymyksiin lähdettiin etsimään valitsemalla opinnäytetyön

tutkimusmenetelmäksi kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaus mahdollisti

tutkimusaineiston keräämisen laaja-alaisesti aiemmin tehdyistä tutkimuksista (ks. Salminen,

2011) Kirjallisuuskatsauksen aineiston valinnassa oltiin kriittisiä, jotta tutkimusaineisto olisi

mahdollisimman luotettavaa ja saataisiin vastaukset tutkimuskysymyksiin. Aineisto valittiin

hyödyntämällä sisäänotto- ja poissulkukriteereitä. Tutkimusaineistoksi valikoitui

yliopistoaineistoa. Tutkimusaineiston analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua. (Eskola

ym., 2008) Hakuprosessi ja hakutulokset esitellään alaluvuissa myös taulukointien avulla.

3.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö toteutettiin käyttämällä menetelmänä kirjallisuuskatsausta. Sen perustyyppejä ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi (Salminen, 2011). Tässä opinnäytetyössä käytetään kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, jota Salmisen (2011) mukaan luonnehditaan usein yleiskatsaukseksi, jolla ei ole tiukkoja sääntöjä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmin käytetyistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä. Sen aineistot ovat laajoja, ja niiden valintaa eivät säätele metodiset säännöt. Tutkittava ilmiö pystytään kuitenkin kuvaamaan laajasti. Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta voidaan erottaa kaksi orientaatiota, narratiivinen ja integroiva katsaus. (Salminen 2011, ss. 6–7)

Tässä opinnäytetyössä kuvailevana tutkimustekniikkana käytetty narratiivinen katsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa muttei tarjoa varsinaista analyttisintä tulosta. Narratiivista katsausta on käytetty paljon muun muassa opetuksen alalla. Sen avulla on mahdollista tuottaa opiskelijoille ajankohtaista tietoa, johon ei aina muun tieteellisen kirjallisuuden avulla pystytä. (Salminen, 2011, s. 7) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen perusta on tutkimuskysymys, jonka kautta siihen vastaava relevantti aineisto kerätään. Kirjallisuuskatsauksen vaiheissa muodostetaan ensin tarkoitus sekä tutkimuskysymys, jonka jälkeen tehdään kirjallisuushaku. Aineisto valitaan ja myös analysoidaan aineistolähtöisesti painottaen tutkimusten sisältöä. Sen jälkeen raportoidaan tulokset. (Kangasniemi ym., 2013, ss. 291–301)

3.2 Aineistonhankinta

Tutkimusaineistoksi haettiin tieteellisiä julkaisuja, jotka hakusanojen perusteella olivat aiheeseen soveltuvia. Hakusanoina käytettiin kuraattori, koulukuraattori, koulusosiaalityö vanhemmat, huoltajat ja yhteistyö. Tutkimusaineistoa haettiin hakusanojen avulla palveluista Google Scholar, HAMK Finna, valtakunnallinen Finna.fi sekä Google, jotka ovat julkaisujen etsimiseen soveltuvia hakupalveluita. Ennen varsinaista aineistonhakua tehtiin testihaku. Tutkittavan aiheen kannalta tutkimuksessa käytettiin sisäänotto- ja poissulkukriteereitä, ja ne kuvataan kirjallisuuskatsauksessa täsmällisesti sekä tarkasti. Sisäänottokriteereinä olivat julkaisujen kielet suomi tai englanti sekä valmisvuosien aikaväli oli 2014–2024, joka valikoitui oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaantulon perusteella (ks. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Lisäksi koko julkaisun tuli olla tieteellinen ja saatavilla verkossa, jotta aiheeseen liittyvää aineistoa olisi saatavilla runsaasti. Julkaisun tuli olla myös maksuton ja käsitellä

kuraattoria, huoltajia ja/tai heidän yhteistyötään. Poissulkukriteerinä olivat julkaisukielenä muu kuin suomi tai englanti, julkaisuvuosi aiemmin kuin 2014 sekä muu kuin tieteellinen verkkojulkaisu ja maksullisuus. Kriteerit esitellään taulukossa 1. Haussa käytetyt palvelu ja haun tuottamat tulokset esitellään taulukossa 2.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaisukieli suomi tai englanti	Julkaisukieli muu kuin suomi tai englanti
Julkaisu vuosi 2014–2024	Julkaisu vuosi aiemmin kuin 2014
Koko julkaisu saatavilla verkossa	Muu kuin verkkojulkaisu
Tieteellinen julkaisu	Muu kuin tieteellinen julkaisu
Julkaisu on maksuton	Julkaisu on maksullinen
Julkaisu käsittelee kuraattoria, vanhempia ja/tai heidän yhteistyötään	

Taulukko 2. Hakutulokset ja valittujen julkaisujen määrä hakupalvelujen mukaisesti

Tietokanta	Hakusanat	Tulokset	Valitut julkaisut
Google Scholar	koulukuraattori AND vanhemmat OR huoltajat,	2650	4
	koulukuraattori OR koulusosiaalityö AND vanhemmat	3330	9
Finna.fi	koulukuraattori OR koulusosiaalityö AND vanhemmat,	102	1
	koulukuraattori AND vanhemmat OR huoltajat	133	1
HAMK Finna	kuraattori AND vanhemmat OR yhteistyö,	395	0
	koulukuraattori OR koulusosiaalityö AND vanhemmat hakutuloksia	453	2
Google	kuraattorin ja vanhempien yhteistyö	157	0

3.3 Tutkimusaineisto

Kirjallisuuskatsaukseni aineisto koostuu jo julkaistuista ja julkisista tutkimuksista, joten niiden tekijänoikeuksia kunnioitetaan. Tekijöiden nimet on laitettu viitteisiin sekä lähdeluetteloon, ja heidän tekstiään ei ole plagioitu (Tekijänoikeuslaki 404/1961). Tutkimukseen valikoituja aineistoja kertyi ensin 17 kappaletta. Ne luettiin läpi tarkasti, käyden läpi tulokset ja johtopäätökset kriittisesti. Varsinaiseen analyysivaiheeseen valikoitui yhteensä 10 tutkimusta. Tutkimusaineistoni koostuu hyväksytyistä sähköisistä väitöskirjoista, pro gradu -tutkielmista ja kandidaatintutkielmista, joten tutkimusaineisto voidaan luokitella tieteelliseksi. Aineistoksi valikoiduista tutkimuksista on tehty taulukko 3, josta ilmenee tutkimuksen tekijät, vuosiluku ja maa, aineiston kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä, julkaisun sisältö sekä keskeiset tulokset. Opinnäytetyön aineistonhallinnan suunnitelma on liitteenä 1. Liitteestä ilmenee, kuinka käsiteltiin aineistoa sekä miten se arkistoidaan.

Taulukko 3. Tutkimusaineisto

Tekijät ja otsikko	Aineistotyyppi, vuosi	Maa	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä	Keskeiset tulokset
Suhonen, R. Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyys koulukuraattorin työssä: Asiakas- ja yhteistyökokemuksia sekä itse itsensä tutkimista Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa (SYK).	Pro gradu - tutkielma. Tampereen yliopisto. 2020.	Suomi	Peruskoulu- ja lukioikäiset oppilaat ja opiskelijat, heidän vanhempansa sekä opettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat. Yhteensä 49 osallistujaa. Käytetty puolistrukturoitua kyselyä ja autoetnografiaa.	Helppo yhteydenpito, lähestyminen, dialogisuus ja lämmin kohtaaminen, lapsen eteen tehdään yhdessä töitä. Kuraattori yhteistyön edistäjä kodin ja koulun välillä. Kuraattori puolueeton ja luottamusta herättävä, johon vaikuttaa lapselta saatu lupa, kuinka selkeästi asioista vanhemmille voi kertoa. Lapsi ja perhe saanut apua yhteistyön kautta. Huomiota yhteydenpitoon ja yhteenvetoon tuen loputtua. Yhteishuoltajuustilanteissa lapsi päättää kumpaan huoltajaan otetaan yhteyttä. Läpinäkyvyys yhteydenpidossa vanhempiin.
Klemetti, O. ”Työtä tehdään lapsen edun nimissä” – Vanhemmuuden ja lapsen edun ristipaineet koulukuraattorin työssä.	Kandidaatin - tutkielma. Tampereen yliopisto. 2022.	Suomi	Kohderyhmänä on koulukuraattorit ja vastaajia on yhteensä 9. Käytetty sähköistä kyselylomaketta.	Vanhemmuuden erilaisuus tuo ristipaineita kuraattorin työskentelyyn. Lapsen etu etusijalla, pyritään yhteisymmärrykseen vanhempien kanssa. Huomio siirtyy vanhemman ongelmaan. Kuraattorin ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun ja poliisille. Lapsella oikeus tavata kuraattoria ilman vanhempien lupaa.

Tekijät ja otsikko	Aineistotyyppi, vuosi	Maa	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä	Keskeiset tulokset
Volanen, M. Koulukuraattori kouluhyvinvoinnin edistäjänä yksilökohtaisessa oppilashuollossa.	Pro gradu - tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. 2016.	Suomi	Kohderyhmänä koulukuraattorit. Aineisto koostuu yläkouluikäisten oppilaiden asiakaskirjauksista, jotka on kerätty määriteltyjen kriteerien perusteella. Asiakaskertomuksia oli 20 ja yhteensä 137 sivua.	Koulukuraattori sekä tukee vanhempaa vanhemmuudessa ja vastuuttaa toimimaan lapsensa asiassa. Vanhemman kuuleminen tärkeää ja oppilas työskentelyn keskiössä. Kuraattori tukee ja motivoi vanhemman ja oppilaan yhteistyötä. Yhteydenpitoa eniten puhelimitse, sopimusten tekemistä tuen sisällöistä ja neuvottelua. Perhe ohjataan tarvittaessa palveluihin.
Vihersaari, T. Peruskoulun oppilaiden psykososiaalisen tuen kokonaisuus ja sen haasteet.	Kandidaatin tutkielma. Avoin yliopisto. Jyväskylän yliopisto. 2021.	Suomi	Kohderyhmänä oppilashuollon toimijat, kouluhenkilöstö ja huoltajat. Kirjallisuuskatsaus, jossa aineistoa 15 kpl.	Oppilashuollon asiakkuus ja osallisuus siinä oppilaille ja vanhemmille epäselviä. Huoltajia ei olla kuultu oppilaan asioissa huolen herätessä. Oppilaan elämän kokonaisvaltainen tarkastelu jää usein tekemättä. Rehtori luullut, että kodin ja koulun kanssa tehtävä yhteistyö toimivaa. Kuraattorin työn laadukkuuteen vaikuttavat palvelun saatavuus, suuri oppilasmäärä, ei yhtenäisiä linjauksia työajan jakautumisessa ja työkäytänteissä.
Sormunen, H. Lapsen kokeman kaltoinkohtelun yhteys koulukiusaamiseen.	Kandidaatin tutkielma. Tampereen yliopisto. 2021.	Suomi	Kohderyhmänä koululaisten vanhemmat. Kirjallisuuskatsaus, jossa käytetään laadullista review -tutkimusta aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta. Aineistona 14 artikkelia, jotka ovat vertaisarvioituja.	Koulun toimijoiden tulisi tiedottaa ja tukea vanhempia, että lapsen ei-sallittavaan käytökseen osattaisiin puuttua tarvittavalla tavalla aikaisessa vaiheessa. Vanhemmuudella yhteys kiusaamiseen, joten rehellistä keskustelua vanhemmuuden vaikutuksista. Vanhempia voisi ottaa enemmän mukaan kiusaamiselta ehkäisevään toimintaan, jotta vanhemmat olisivat tietoisia koulun tapahtumista.

Tekijät ja otsikko	Aineistotyyppi, vuosi	Maa	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä	Keskeiset tulokset
Saarela, A. Vanhempien käsityksiä peruskoulun yhteisöllistä hyvinvointia vahvistavista toimintamahdollisuuksista .	Pro gradu - tutkielma. Oulun yliopisto. 2021.	Suomi	Peruskoululaisten vanhemmat, joista 1389 vastannut kaikkiin ja 1954 osaan kysymyksistä. Laadullinen menetelmä, jossa hyödynnetään fenomenografista tutkimusmenetelmää.	Vanhemmat tunnistavat opiskeluhuollon hyvinvointiin liittyvän roolin, mutta sen osat alueet eivät aina tiedossa. Hakeutuminen palveluihin haasteena, heikko tunnettuus ja saavuttavuus. Ei tiedetä keneen ottaa yhteyttä eri tilanteissa. Tulevaisuudessa yhteisöllisen opiskeluhoitojen tulisi kehittyä yhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa koulun aikuisten, ja myös oppilaiden ja vanhempien aktiivinen rooli tunnistettaisiin selkeämmin. Osallistaminen ei saisi jäädä vain puheen tasolle. Ammattilaisten valmiudet kohdata vanhempia vaikuttaa yhteistyöhön.
Hokkanen, P. Varhainen puuttuminen koulun sosiaalityössä.	Kandidaatintutkimus. Jyväskylän yliopisto. 2019.		Koulukuraattorit, kirjallisuuskatsaus	Kuraattorilla tulisi olla monikulttuuriosaamista. Vuorovaikutus tärkeää. Kuraattorit tekevät kotikäyntejä myös vanhempien toiveesta. Kuraattorin tehtävät epäselviä, ja se tuo myös vanhemmille kuraattorin roolista epäselvää. Resurssipulalla ja asiakasmäärän suuruudella vaikutusta yhteistyöhön.
Planting, R. Sosiaalityön asiantuntijuus oppilashuoltotyössä – kuvaileva kirjallisuuskatsaus.	Pro gradu - tutkielma. Lapin yliopisto. 2022.	Suomi	Sosiaalityön asiantuntijat, kuvaileva kirjallisuuskatsaus, aineistoa 14 kpl.	Moniammatillisuuteen ja monitoimijuuteen yhdistyi yksilötyön kulmakivi eli oppilas ja tämän huoltajat sekä myös lähi-ihmiset. Sosiaalialan asiantuntijana tehdään rakenteellista sosiaalityötä.
Turtiainen, K. & Hiitola, J. Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille - Ammattilaisten ja perheiden kokemuksia.	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. 68/2015.	Suomi	Neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun ammattilaiset. Maahanmuuttajataustaiset perheet.	Maahanmuuttajataustaisten perheiden ymmärrys lähtökohtana. Olettamuksille ei tilaa, ammattilaisen lähestyminen ja palveluista sekä tukimuodoista tiedottaminen. Tulkkauspalvelut huomioitava. Koulutuksen tarvetta lasten ja vanhempien kohtaamisessa.

3.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysin tarkoituksena on laatia yhteenveto valikoituneista tutkimustuloksista. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus tiivistää tuloksia aiemmista tutkimuksista. Tällaista analyysin muotoa kutsutaan kuvailevaksi synteeksi. (Salminen, 2011, s. 7) Tutkimusprosessin alkuvaiheessa tehdyt valinnat vaikuttavat ainakin osittain aineiston käsittelyssä ja tulkinnassa. Tutkimuskysymykset voivat ohjata paljonkin menetelmien ja analyysin valintaa. Tutkimuksen ydinasioita ovat kootun aineiston analyysi, sen tulkitseminen ja johtopäätökset. Tutkimuksen alkuvaiheessa pyritään jo näihin asioihin. Vastaukset tutkimuskysymyksiin saadaan analyysivaiheessa. (Kangasniemi, 2013, ss. 291–301)

Analyysimenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin teemoittelua, jossa aineistosta paikannettiin aiheet eli teemat, jotka olivat tutkimusongelman kannalta olennaiset. (Eskola ym., 2008, ss. 174–180) Teemoittelua voidaankin pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona, sillä se on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä. (Tuomi ym., 2018) Teemoittelussa aineistosta nostettiin esiin tutkimustehtävän kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia ja usein esiintyviä tyypillisiä piirteitä. (Tietoarkisto, s.a.) Näistä koostuivat teemat kuraattori yhteistyön mahdollistajana ja kuraattori vanhemmuuden tukena. Teemojen alle koostettiin konkreettiset menetelmät ja toimintatavat, joita kuraattori kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödyntää. Kuraattorin ja kodin yhteistyön kokemukset teemoittuivat kolmeen eri osioon kuraattorille ohjautuminen, kuraattorin asiantuntijuus ja vanhempien osallisuus. Näitä teemoja tarkasteltiin vielä positiivisen, kriittisen ja kehitettävää osioiden kautta. Teemoittelu valikoitui analyysimenetelmäksi, koska se oli mielestäni joustavin ja soveltuvin menetelmä juuri tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaamisessa. Teemat esitellään tarkemmin tutkimustuloksissa kirjoitettuna sekä taulukko 4. ja taulukko 5. avulla.

4 Tutkimustulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimustulokset ja saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin. Kuvailevan kirjallisuuskatsaukseni tavoitteena on tuottaa tietoa perusopetuksessa toimivan kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä, jolla pyritään edistämään lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointia. Tarkoituksena on saada tietoa yhteistyömuodoista ja kokemuksista kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä kuraattorityön tueksi. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voidaan hyödyntää kuraattorityössä ja sen kehittämisessä. Kuraattori ja kuraattorityöhön hakeutuva sosionomi voi hyödyntää tietoa yhteistyön menetelmistä ja toimintatavoista sekä kokemuksista.

Opinnäytetyön ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli: Millaisia menetelmiä ja toimintatapoja kuraattori hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä? Aineiston analyysissa nousi esiin kaksi pääteemaa: **kuraattori yhteistyön mahdollistajana** ja **kuraattori vanhemmuuden tukena**. Näiden teemojen alle listattiin menetelmät ja toimintatavat.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli: Millaisia kokemuksia kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä on? Kuraattorin ja kodin yhteistyön kokemuksista kerääntyi aineistoa kuraattorien, vanhempien ja tutkimusten tekijöiden taholta. Kokemukset jaettiin analyysissä kolmeen teemaan: **kuraattorille ohjautuminen**, **kuraattorin asiantuntijuus** sekä **vanhempien osallisuus**. Teemat jakautuivat vielä osioihin positiivinen, kriittinen ja kehitettävää. Kokemuksen kertoja eli vanhempi, kuraattori ja tutkija on laitettu taulukkoon 5. sulkuihin. Tulokset esitellään sanallisesti kertoen, sekä taulukoinnin avulla alaluvuissa.

4.1 Kuraattori yhteistyön mahdollistajana

Kuraattori mahdollistaa yhteistyön olemalla helposti tavoitettavissa ja matalalla kynnyksellä lähestyttävissä. Kuraattori luo tunnelman ja luottamuksellisen ilmapiirin yhteistyön tekemiseen, ja kohtaa vanhemmat ystävällisesti ja lämpimästi. Hän käyttää vuorovaikutustaitojaan sekä dialogista keskustelua vanhempien kanssa. Kuraattori keskustelee ja kuuntelee oppilasta sekä vanhempia, ja pitää vanhempiin yhteyttä lähinnä puhelimitse, sähköisesti ja tekstiviestitse, mutta tekee myös kotikäyntejä sekä osallistuu vanhempainiltoihin. Kuraattori on oma-aloitteinen ja tarjoaa vanhemmille yhteistapaamisia. Kuraattorin ammattiasenne vaikuttaa yhteistyön tekemiseen. (Suhonen, 2019, ss. 58–66)

Kuraattori käyttää työssään oppilaiden- ja vanhempien kanssa tavoiteorientoitunutta prosessityöskentelyä, joka on selkeä kokonaisuus alusta loppuun. Työskentelyssä on tavoite ja tiedonkulkua pidetään aktiivisesti yllä. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä tulee huomioida jokaisen perheen yksilöllisyys. Yhteistyön toteutuksessa sekä osallistamisen tavoissa sekä tasossa tulisi huomioida perheen haasteet, kulttuuri sekä persoona. (Suhola, 2017, s. 168–173)

Maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla on tärkeitä osa-alueita ovat viestintä palveluiden saatavuudesta ja siinä erityisesti informaatio ja tulkkauspalvelu, jotta yhteistyö mahdollistuu. Ammattilaisella on hyvä olla tietoutta sopeutumisesta sekä kotoutumisesta. Ammattilaisen oma asenne, reflektiivisyys sekä kiinnostus on myös tärkeää. Hyviä käytänteitä, joita vanhemmat ja ammattilaiset hyödyntävät ovat kasvatuskeskusteluillat,

joiden tavoitteena on esimerkiksi tiedottaminen ja vanhemmuuden pohtiminen uusissa olosuhteissa eri aloilla työskentelevien ammattilaisten ja vanhempien kesken. (Turtiainen & Hiitola, 2015, 91–102)

4.2 Kuraattori vanhemmuuden tukena

Kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä tuetaan vanhempia kasvatustehtävässään. Kuraattori on vuorovaikutustilanteissa huoltajille emotionaalisen tuen antaja, jonka kanssa huoltajat tekevät kasvatuksellista yhteistyötä. Kuraattori ja vanhemmat pohtivat yhdessä toimintatapoja ja keinoja lapsen kanssa toimimiseen kotona. Tässä kuraattori käyttää asiantuntijuuttaan ja oivalluksien avulla luodaan toimintatapoja edistämään lasten ja vanhempien kommunikaatiota. (Suhonen, 2019, ss. 58–66) Kuraattorin tehtävänä on myös motivoida oppilasta yhteistyöhön vanhempien kanssa. Koulukuraattori kehottaa oppilasta puhumaan vanhemmilleen tunteistaan tai toiveistaan. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä huomioidaan kuitenkin ensisijaisesti lapsi, ja häneltä kysytään aina lupa, voidaanko vanhempiin ottaa yhteyttä. Kuraattori voi ohjata huoltajaa ja perhettä tarvittaessa muihin palveluihin ja tukitoimiin. (Volanen, 2016, ss. 61–65)

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan vastuu lapsesta on ensisijaisesti lapsen vanhemmalla tai huoltajalla. Kuraattori vastuuttaa vanhempia toimimaan lapsen edun mukaisesti, ja työssä tulee esille lastensuojelullinen piirre eli kontrolli ja tuki. Vanhempia tuetaan heidän kasvatustehtävässään lasten ja vanhempien kanssa työskentelevien viranomaisten taholta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarpeenmukaisesti. Heidän on myös ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin tarpeen vaatiessa. (Volanen, 2016, s. 63) Koulukuraattori kiinnittää huomiota oppilaan sosiaaliseen tilaan ja vuorovaikutussuhteisiin. Kuraattori tekee vanhempien sekä muiden palveluiden ja oppilashuoltoryhmän toimijoiden kanssa moniammatillista yhteistyötä. Kuraattori tekee myös rakenteellista sosiaalityötä, mutta sen lisäksi kuraattorilla tulee olla kehittämis- ja muutososaamista sekä tutkimusosaamista. Rakenteellisella sosiaalityöllä on suuri vaikutus ennaltaehkäisevään työhön. Kuraattorin on otettava kantaa asiantuntijana rakenteisiin, joissa yksilö elää ja toimii. Koulukuraattorin on siis osattava rohkeasti tuoda esiin oppilaiden tarpeet ja vaatimukset hyvinvoinnille, jotta tieto olisi käytettävissä suunnittelevilla ja päättävillä tahoilla. (Planting, 2022, ss. 55–56)

Taulukko 4. Tulokset teemoista kuraattori yhteistyön mahdollistajana ja vanhemmuuden tukena

KURAATTORI YHTEISTYÖN MAHDOLLISTAJANA	KURAATTORI VANHEMMUUDEN TUKENA
<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutus • Yksilöllinen kohtaaminen • Dialogisuus • Ystävällisyys ja lämmin kohtaaminen • Kotikäynnit • Vanhempainillat • Puhelut ja sähköinen yhteydenpito • Tavoiteorientoitunut prosessityöskentely • Tulkkauspalveluiden käyttäminen • Rakenteellinen sosiaalityö 	<ul style="list-style-type: none"> • Emotionaalinen tuki • Kasvatuksellinen yhteistyö • Vanhempien vastuuttaminen • Eteenpäin ohjaus • Moniammatillinen yhteistyö • Oppilaan motivointi yhteistyöhön vanhempien kanssa

4.3 Kokemuksia yhteistyöstä

Kuraattorille ohjautumisessa positiiviseksi koettiin, että huolen noustessa koulussa esiin, se on otettu oikealla tavalla käsittelemään ja tiedotettu asiasta huoltajaa sekä rehtoria. Huoltajalle prosessi on näyttäytynyt tavoiteorientoituneena ja kokonaisuus on ollut toimiva. Huoltajan näkökulmasta koulukuraattori on työskennellyt aktiivisesti ja ote on ollut luottamusta ylläpitävä, avoin ja selkeä. Pulmatilanteissa korostuu vuorovaikutus kodin suuntaan, joka on ollut runsasta. Tämä tilanne kuvaa tilannetta, johon ohjeistuksella pyritäänkin, joten koulu on onnistunut yhteistyövelvoitteissaan oppilashuollon kohdalla. (Suhola, 2017, s. 167)

Kriittiseksi asiaksi ilmeni oppilashuollon asiakkuus ja osallisuus. Oppilaat ja vanhemmat kokivat sen olevan epäselvää. Huoltajia olisi pitänyt kuulla huolen herätessä oppilaasta, ja näin ei huoltajien näkemyksen mukaan ollut usein toimittu. Oppilaan ongelmatilanteissa elämän kokonaisvaltainen tarkastelu jäikin tekemättä. Rehtoreille teetetyn laajan kyselyn perusteella rehtorit ajattelivat, että kodin ja koulun yhteistyö toteutui hyvin, ja vanhemmat kokivat tyytyväisyyttä. (Vihersaari, 2021, ss. 16–18) Oppilailta ja huoltajilta kerätyn laadullisen ja määrällisen tutkimusmateriaalin kautta voi todeta oppilashuollon jäävän

toimintana oppilaille sekä huoltajille etäiseksi käsitteeksi ja huonosti aukeavaksi. Oppilashuolto mielletään enimmäkseen olevan ongelmien ratkaisun toimintaa, jossa on hankaluuksissa olevaa oppilasvähemmistöä. (Suhola, 2017, s. 214)

Kehitettävää-osioon nousi asia, jossa vanhemmat kyllä tunnistavat opiskeluhuollon tehtävän hyvinvoinnin tuottajana sekä kehittäjänä. Vanhemmat myös usein tunnistavat opiskeluhuollon nimen, mutta tarkemmat opiskeluhuollon osa-alueet eivät aina ole selkeitä. Opiskeluhoitopalveluihin hakeutuminen koetaan usein haastavalta. Yksi merkittävä syy tässä tunnistetaan eli palveluiden heikko tunnettuus vanhempien keskuudessa. Kaikilla ei välttämättä ole voimavaroja tai osaa pyytää apua, jos perheessä on kriisi. Tiedotusta toivotaan myös lisää oppilashuollosta sekä kuraattorin esillä oloa sekä saavutettavuutta. Vanhemmat kokevat, että kynnyks madaltuisi. Oppilaille tulisi olla myös mutkaton mahdollisuus yhteydenottoon oppilashuollon toimijoihin. (Saarela, 2021, ss. 48–51)

Perherakenteissa tapahtuvat muutokset, kuten yksinhuoltajuus, uusioperheet, avioerot sekä koventuneet työelämän vaatimukset vaikuttavat paljon. Sosiaaliset haasteet ovat myös monimutkaistuneet ja lisääntyneet esimerkiksi mielenterveydenongelmat, väkivalta ja päihteiden käyttö. Kun haasteet perheissä lisääntyvät, vaatii se esimerkiksi koulukuraattorin kehittämään työtään, mikä ei välttämättä ole helppoa. Monikulttuurisuus ja maahanmuutto ovat myös lisääntymässä ja koulun työntekijät sekä myös kuraattori, tarvitsee monikulttuuriosaamista. (Hokkanen, 2019, s. 25)

Kuraattorin asiantuntijuudessa vanhemmat kokivat positiivisena ja tärkeimpänä kuraattorin ajantasaisuuden. Kuraattori pitää vanhempia ajan tasalla lapsen tai nuoren kanssa tapahtuvasta yhteistyöstä ja mitä jatkossa tapahtuu ja on sovittu. Vanhemmat toivat esiin toiseksi eniten, että kuraattori nähdään kodin ja koulun välisen yhteistyön ja kommunikaation puskurina, joka on tarjonnut yhteistapaamista oma-aloitteisesti. Kolmanneksi eniten mainintoja kertyi, että kuraattori on puolueeton osapuoli. Mainintoja on tullut myös kuraattorin yhteydenpidosta ja osallisuudesta hoitavaan tahoon. (Suhonen, 2019, s. 62)

Koulukuraattorit kertovat, että tapaavat lasta aina lapsen halutessa, vaikka vanhempi ei olisi myöntyväinen tapaamiseen. Ristipainetilanteessa kuraattori pyrkii yhteisymmärrykseen ja hyviin väleihin vanhemman kanssa, mutta on lapsen puolella. Koulukuraattori toi myös esiin, kuinka lapsen kanssa yhdessä miettisi ristipaineiden pohtimista vanhemmalle ääneen. Lapsi ei joutuisi näin ollen ikävään välikäteen käydessään koulukuraattorilla, vaikka vanhempi ei näin tahtoisi. Koulukuraattori painotti vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä vaikenemisen ja salailun haasteita. (Klemetti, 2022, s. 29)

Kriittiseksi koettiin tilanne, jossa tulee esiin haastavien tilanteiden vanhemmuus, joka on jaoteltavissa riitaantuneeseen, ohjailevaan, välinpitämättömään sekä haasteiden värittämään vanhemmuuteen. Tällaisissa tilanteissa koulukuraattori on ristipaineessa lapsen edun ja vanhemman toiminnan välissä. Keskeisintä kuitenkin koulukuraattorin työssä on lapsen etu ja sen toteutuminen. Tätä haastaa joissain tilanteissa vanhemman asenne tai toiminta. Vanhemman toiminta voi kohdistua niin koulukuraattoriin, lapseen, toiseen vanhempaan tai vanhempaan itseän niin, että se on lapsen edun vastaista. Koulukuraattorin nähdään näin ollen olevan ristipaineessa vanhemman epäsuoran tai suoran toiminnan välimaastossa turvaten kuitenkin lapsen edun. (Klemetti, 2022, ss. 19, 30) Valmiudet opiskeluhuollon ammattilaisilla perheiden kanssa työskentelemiseen ovat tärkeässä roolissa siinä suhteessa, millaiseksi yhteistyösuhde muotoutuu. (Saarela, 2021, s. 93)

Pohdintaa on aiheuttanut myös se, että onko nykyinen tukijärjestelmä peruskoulun oppilaille, heidän vanhemmilleen ja peruskoulun ulkopuolisille ammattilaisille ymmärrettävissä, joiden kanssa tarvittaessa tehdään oppilaan asioissa moniammatillista yhteistyötä. Tukijärjestelmä, joka olisi helpommin hahmotettavissa vahvistaisi toiminnan saatavuutta, läpinäkyvyyttä sekä luottamusta sen toimivuuteen. (Vihersaari, 2021, s. 20)

Kehitettävää-osioon nousi kokemuksia, joissa osa maahanmuuttaja vanhemmista oli kohdattu ennako-oletuksin. Ammattilaiset olivat tulkinneet automaattisesti perheessä olevat ongelmat kulttuurista tai kielitaidon puutteesta johtuvana. Vanhemmat vastustivat voimakkaasti tällaista tulkintaa ja korostivat, että tärkeää olisi ennakkoluulottomuus ja yksilöllisyys kohtaamisessa. Arjessa tapahtuva rasismikin tuntui vanhempien mielestä helpommalta kohdata, kuin joutuminen ennakkoluulojen kohteeksi heikossa tilanteessa ja avun tarpeessa. Ammattilaisten koulutuksen tarve oli ilmeistä paikoitellen, liittyen juuri lasten ja perheiden kohtaamisiin. (Turtiainen & Hiitola, 2015, s. 92)

Vanhempien osallisuudessa positiiviset asiat liittyvät vanhempien eniten esiin tuomiin seikkoihin eli empatiaan. Vanhemmat kokevat tärkeäksi lämpimän ja ystävällisen kohtaamisen sekä osapuolet huomioivan keskustelun. Toiseksi eniten vanhemmat mainitsevat keskustelun ja kuuntelun. Kolmanneksi eniten esiin tulee kokemus, että kuraattori on lapsen puolella ja lasta varten. Yksittäisinä kommentteina oli kokemus turvallisuudesta ja toiseksi eniten mainintaa on, että kuraattori on kodin ja koulun yhteistyön edistäjä ja puskuri. (Suhonen, 2019, ss. 59–61)

Huolen noustessa koulussa esiin, se on otettu oikeaoppisesti käsittelyyn viemällä asia huoltajan ja rehtorin tietoon. Huoltajalla on kokemusta, että kuraattori on työskennellyt

selkeästi, avoimesti, aktiivisesti ja luottamusta ylläpitävällä otteella. Etenkin pulmatilanteissa korostuu runsas vuorovaikutus kodin suuntaan. (Suhola, 2017, s. 167) Moniammatilliseen ajatteluun ja monitoimijuuteen kuuluu nykyisin myös oppilas, huoltajat sekä läheiset ihmiset, joka onkin yksilötyön pääasia. (Planting, 2022, s. 41)

Kuraattorit ovat tehneet kotikäyntejä, ja syitä olivat esimerkiksi lastensuojelutapauksissa työparina työskentely, koulupoissaolot ja huoltajan toive tavata kuraattori kotonaan, tai kun kuraattori oli halukas näkemään kodin olosuhteita. Kotikäynnin avulla on mahdollistunut tapaaminen niin, etteivät toiset oppilaat tiedä asiasta. Kuraattoreista kaikki eivät tosin tehneet kotikäyntejä ja kertoivat hoitavansa asiat koululla. Perusteena osalla oli, että kotona saattoi olla levotonta, ja silloin keskustelu olisi vaikeaa. Kotikäynnit eivät olleet kaikkien kuraattorien mielestä tarpeellisia ja tuntui, että perheen yksityisyyteen tunkeuduttaisiin. (Hokkanen, 2019, s. 22)

Kriittiseksi koettiin ristipaine, joka syntyy kuraattorin ja vanhemman välille kuraattoriasiakkuuden huomion siirtyessä lapsesta vanhempaan vanhemman ongelmien vuoksi. Tällöin lapsen tukeminen ja etu jäävät toissijaiseksi keskittymisen vanhemman tukemiseen. Huomio voi siirtyä vanhempaan ja vanhemmuuden taitoihin, jos vanhempi ei ole halukas ottamaan muuta apua vastaan, kuin kuraattorin. (Klemetti, 2022, ss. 28–29)

Oppilashuollon henkilöstö on todella riippuvainen havainnoista opetushenkilöstön suunnalta liittyen oppilaiden hyvinvointiin psykososiaalisella tasolla. Oppilaan ohjautuminen oppilashuollon palveluihin estyy, mikäli opettaja, oppilas itse tai huoltaja ei ota yhteyttä palveluihin. (Vihersaari, 2021, s. 21) Vanhemmat voivat kaivata enemmän kuraattorin yhteydenpitämistä oppilaan asiassa, vaikka kokevatkin tyytyväisyyttä tuesta. On kuitenkin huomioitava oppilaan toive liittyen informointiin muille sekä työskentelystä. Oppilaan kanssa työskentely on vaitiolovelvollista ja vanhemmille informointi tapahtuu oppilaan luvalla. Lastensuojelullisen huolen herääminen oppilaasta, kuraattorilla on tällöin velvollisuuskin ottaa yhteyttä vanhempiin. Vaitiolovelvollisuus ei kuitenkaan estä täydellisesti vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Työskentelytavasta on hyvä sopia jo alkuvaiheessa, erityisesti oppilaan toiveita kuullen ja kunnioittaen alaikäisenkin kohdalla. (Suhonen, 2019, ss. 64–66)

Kehitettävää-osiossa vanhemmat kokivat, että hakeutuminen opiskeluhuollon palveluihin olisi helpompaa, jos ammattilaisten kasvot olisivat tutut. Kuraattoria ei ollut juurikaan tavattu, eikä sitä ollut edes tarjottu. Lapsi on saanut esimerkiksi tukea psykologilta vain vanhempien aktiivisuuden vuoksi. Joillain vanhemmilla on myös kokemuksia siitä, että aktiivinen asennekaan ei välttämättä johda toivottuun lopputulokseen. Opiskeluhuollon palveluiden

saavuttamiseen keskeiseksi huomioksi nousi kysymykset liittyen opiskeluhuollon työntekijöiden vaihtuvuuteen ja jatkumoon palveluissa. Vanhemmat kokevat palveluiden katkeamattoman saatavuuden olevan oppilaiden kouluhyvinvoinnin kannalta keskeistä. (Saarela, 2022, ss. 48–51)

Vanhempien vaikutus ja rooli lapsen kokemaan kiusaamiseen nähtiin merkittävänä, ja vanhempia tulisi ottaa enemmän kiusaamiseen puuttumiseen ja kiusaamisen ehkäisyohjelmiin mukaan. Vanhemmat olisivat tällöin myös tietoisempia, mitä koulussa tapahtuu. Muilla aikuisilla ja varsinkin työntekijöillä on velvollisuus puuttua kiusaamiseen ja kaltoinkohteluun liittyviin epäkohtiin ja ottaa tällaiset tilanteet vakavasti. Työntekijöiden tulee kertoa rehellisesti vanhemmille seurauksista, joita kaltoinkohtelusta aiheutuu. Vanhemmille tulisi antaa vanhemmille erilaisiin kasvatukseen liittyviä työvälineitä, ja tarvittaessa turvata muilla keinoilla lasta. (Sormunen 2021, s. 29)

Taulukko 5. Tutkimustulokset teemoista kuraattorille ohjautuminen, asiantuntijuus ja vanhempien osallisuus

	KURAATTORILLE OHJAUTUMINEN	KURAATTORIN ASIAANTUNTIJUUS	VANHEMPIEN OSALLISUUS
Positiivinen	"Huolen ilmaannuttua kuraattori ottanut heti yhteyttä" (vanhempi) "kuraattoriin yhteydenotto puhelimitse tai sähköisesti" (vanhempi), "kuraattorit helposti kiinni saatavissa" (vanhempi), "helppo lähestyminen" (vanhempi)	"Kuraattorilla puolueeton suhtautuminen asioihin" (vanhempi), "kuraattori huomioi lapsen edun ensisijaisesti" (kuraattori), "perhe sai apua" (vanhempi)	"Dialogisuus ja lämmin kohtaaminen" (vanhempi), "prosessi näyttäytynyt tavoiteorientoituneena ja kuraattori ollut selkeä, avoin, aktiivinen ja luottamusta herättävä" (vanhempi), "yhteydenpito pulmatilanteissa tiivistä" (vanhempi), "kuraattori kodin ja koulun yhteistyön edistäjä" (vanhempi), "moniammatillisuuteen ja monitoimijuuteen kuuluvat oppilas, vanhemmat ja lähipiiri" (kuraattori), "kuraattori tekee myös kotikäyntejä" (kuraattori)

Kriittinen	”Oppilashuollon osa-alueet, asiakkuus ja osallisuus oppilaille ja vanhemmille epäselviä” (vanhempi), ”ei tiedetä kehen ottaa yhteyttä missäkin tilanteessa” (vanhemmat)	”Vanhemmuuden erilaisuus tuo ristipaineita kuraattorille” (kuraattori), ”ammattilaisten valmiudet kohdata vanhempia vaikuttaa yhteistyöhön” (vanhempi)	”Huomio siirtynyt lapsesta vanhemman ongelmiin” (kuraattori), ”yhteydenpito vähäistä ja hyödyllistä saada kuraattorilta jokin yhteenveto ja tietoa tapaamisista” (vanhempi), ”lapsen lupa yhteistyöhön vanhempien kanssa” (kuraattori),
Kehitettävää	”Kuraattorin tunnettuus ja saavutettavuus” (vanhempi), ”maahanmuuttajien tiedottaminen palveluista ja tukitoimista” (tutkija)	”Maahanmuuttaja lasten ja vanhempien kohtaamiseen koulutuksen tarvetta” (tutkija)	”Osallistaminen ei saa jäädä puheen tasolle” (vanhempi), ”ei sallittavasta käytöksestä tulisi tiedottaa vanhempia” (tutkija), ”vanhemmuuden vaikutuksista puhuminen avoimemmin” (tutkija), ”otetaan vanhempia mukaan kiusaamisen vastaiseen työhön” (tutkija), ”yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä tulisi tunnistaa oppilaiden ja vanhempien aktiivinen rooli” (vanhempi)

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Kirjallisuuskatsaukseni tavoitteena oli tuottaa tietoa perusopetuksessa toimivan kuraattorin ja kodin välisestä yhteistyöstä, jolla pyritään edistämään lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointia. Tarkoitukseni oli saada tietoa yhteistyömuodoista ja kokemuksista kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä kuraattorityön tueksi. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voi hyödyntää kuraattorityössä ja sen kehittämisessä. Tutkimuskysymysten ja aineiston teemoittelun avulla aineistosta pyrittiin tuomaan esiin kuraattorin hyödyntämiä menetelmiä, toimintatapoja sekä kokemuksia kodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Johtopäätökset tuloksista

Tulosteni mukaan yhteistyössä tärkeäksi nousi kuraattorin tunnettuus ja saavutettavuus. Jos oppilashuollon työnkuvaa, kuraattoria tai yhteystietoja ei tunneta tai tiedetä, jää yhteydenotto niin oppilailta kuin vanhemmilta ottamatta, eikä yhteistyö ei pääse syntymään. Kuraattorin onkin hyvä olla aloitteentekijä prosessissa ja mahdollisimman paljon esillä, ja mahdollistaa yhteydenpito matalalla kynnyksellä. Tuloksissa ilmenee, että yhteydenpitoon ja yhteistyöhön on käytettävissä erilaisia välineitä ja toimintatapoja, joista sähköiset välineet, puhelut ja viestit olivat tärkeimpiä. Kuraattori sopii myös tapaamisia mutta voi itse määritellä, kokeeko esimerkiksi kotikäynnit yhteistyössä tarpeelliseksi. Kuraattorit hyödyntävät myös koulun vanhempainiltoja vanhempien kohtaamisessa.

Aiemmissa tutkimuksissa ilmeni myös tunnettuus-teemaa. Oppilashuoltotyössä haasteeksi todettiin juuri tiedon puute. Jos huoltajilla ei ole riittävästi tietoa oppilashuoltopalveluista ja niiden toteutumisesta, eivät huoltajien käsitykset, odotukset palveluiden toteutumisesta ja laadusta välttämättä vastaa koulun ja lastensa todellisuutta. Oppilashuollon perustehtävänä on ennalta ehkäisevä työ ja akuuteissa ongelmatilanteissa toimiminen. Tämä tiedon vaje ilmeni huoltajien kokemuksien esille tulemisesta. Haastatteluiden aikana oppilashuollon käsitteen avaaminen oli tärkeää. Kun ilmeni, mitä asialla tarkoitetaan, niin siihen oli helppo vastata. Huoltajien tapaamisien yhteydessä on olennaista selvittää jatkossa oppilashuollon tehtävät huoltajille tarkemmin. (Lämsä, 2016, s. 37) Kuten opinnäytetyön tietoperustassa kuvataan, kuraattoripalvelut ovat lakisääteisiä, vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Niiden tulee olla helposti saatavilla osana oppilaiden, opiskelijoiden ja oppilaitosten arkea esiopetuksesta aina toiselle asteelle asti. Kuraattoripalvelut ovat osa sosiaalihuollon palveluja. (THL, 2023)

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja vanhempien osallisuutta on tulosteni mukaan jonkin verran, ja se tunnustetaan oppilaan kannalta tärkeäksi. Kuitenkin tutkimustuloksissa tulee esiin epäily, ettei vanhempien osallisuus vain joissain paikoissa jäisi pelkän puheen tasolle. Olettamukset koulun ja kodin hyvästä yhteistyöstä tulivat myös esiin, mutta näin ei välttämättä olekaan. Kehitettävää siis löytyy edelleen vanhempien aktiivisemmän roolin ja toimintatapojen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Aiemmissa tutkimuksissa Ikonen (2014) kuvaakin tutkielmassaan, että vanhempien osallistuminen on tärkeää onnistuneen työskentelyn kannalta, koska vanhemmilta saadaan oleellista tietoa oppilaasta. Kuraattorin on tehtävä työssään aina taustatyötä, ja hankittava opettajan sekä vanhemman näkemyksiä oppilaan tilanteesta, koska muuten hän ei voi antaa oppilaalle palautetta. (Ikonen, 2014, ss. 48–51)

Kuraattorin tarjoamaa tukea ovat vanhemmat pitäneet tulosteni mukaan tärkeänä, ja kuraattori nähdään puolueettomana kodin ja koulun yhteistyön edistäjänä. Yhteistyökokemukset ovat olleet positiivisia. Joskin kuraattorin yhteydenottoa ja yhteydenpitoa on välillä jääty kaipaamaan. Kuraattorin omat vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot korostuvat tutkimuksessa. Lämmin kohtaaminen, dialogisuus ja emotionaalinen tuki koetaan yhteistyössä tärkeäksi. Aiemmissä tutkimuksissa tuotiin myös esiin samaa, että dialogisuudessa korostuu läsnä olemisen sekä asian äärellä olemisen tärkeys. On annettava myös tilaa ja kuunneltava, ei ainoastaan vain kuulla mitä toinen sanoo. Suurilta osin dialogisuus on jo onnistunutta, kun löydetään yhteinen sävel ja päädytään samaan päämäärään. Keskustelu ei ole dialogista, jos siinä ei ole tasavertaisuutta. Luottamuksen ja turvallisuuden kokemus on tärkeää, mutta luottamusta ei aina synny keskusteluissa. On oltava pelisilmää, milloin dialogisuus ei toimi. Tällaisissa tapauksissa tunteet ovat voineet vallata huoltajan. (Taipale, 2022, ss. 18–25)

Sosionomilla on valmiudet kohdata asiakkaita työn perustana olevan sosiaalipedagogisen työtavan kautta, ja näin todetaan myös tietoperustassa. Esille tulee, että vuorovaikutuksessa ja ihmisen kohtaamisessa on tärkeää dialogisuus. Lähtökohtana tähän ovat muun muassa tasavertaisuus, läsnäolo, avoimuus ja luottamus. Toimijuutta tuetaan voimaantumisen ja osallisuuden tukemisella, jossa asiakas osallistuu aktiivisesti omaan käsiteltävään asiaan ja huomaa pystyvänsä vaikuttamaan siihen. (Nivala ym., 2019, ss. 185–197)

Lapset ja nuoret ovat vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä avainasemassa. Heidän päätöstänsä täytyy kunnioittaa yhteydenotossa vanhempiin. Kuraattorin tehtävä on vahvistaa perheen keskeistä kommunikaatiota ja tukea vanhempia kasvatustehtävässään. Lapsen tai nuoren motivointia yhteistyöhön vanhempien kanssa voidaan pitää yhtenä suurena tekijänä vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Opinnäytteen tietoperustassa tulee esille, että oppilaalle kuraattoripalvelut ovat vapaaehtoisia, ja oppilaalla on vaikutusvalta vanhempien mukaan ottamisessa asiassa. Toki on erityistilanteita, ja silloin vanhempiin otetaan yhteyttä ilman oppilaan lupaa. Yhteistyö vanhempien kanssa mahdollistuu vasta, kun lupa on saatu yhteistyöhön heidän lapseltaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013) Huoltaja ei myöskään voi estää oppilaan oppilashuoltoon osallistumista (1287/2013 § 18).

Tuloksissani ilmenee, että kuraattori kohtaa työssään myös vanhempia, joiden kanssa yhteistyö on haastavaa tai vanhemman oma ongelma tai tuen tarve menee lapsen asian edelle. Tällaisissa tilanteissa tarvitaan kuraattorin asiantuntijuutta, jotta lapsen etu ensisijaisesti toteutuu. Yhteistyössä täytyy huomioida myös perheet, jotka eivät

omatoimisesti hakeudu palveluiden piiriin sekä monikulttuurisuus ja -kielisyys palveluiden saatavuudessa ja niihin ohjautumisessa. Tietoperustassa kuvataan vanhempien oikeus tukeen ja kasvuympäristön vaikuttaminen lapseen. Jos kuraattorilla on haasteita vanhempien kanssa, on kuitenkin muistettava vanhempien oikeus saada tukea kasvatustehtävässään.

Vanhemmilla on myös velvollisuuksia huoltajana, joten vanhempia voidaan myös vastuuttaa kasvatustehtävässään. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019 § 1)

Vanhemmilla on suuri vaikutus lapsensa kasvuun ja kehitykseen. Lapsen aivojen kehitykseen vaikuttaa vahvasti se, millaisessa kasvuympäristössä, vuorovaikutuksessa ja turvallisuudessa lapsi kasvaa. Turvattomuudella on vaikutusta lapsen aivojen kehitykseen, ja sitä kautta se vaikuttaa myös lapsen tulevaisuuteen. (Turkka ym., 2021, ss. 29–45)

Vanhempien luoma turvallinen tunnesuhde auttaa lasta uskaltamaan olemaan utelias, osaa säädellä tunteitaan ja puhua niistä. Kommunikaatio ja vastavuoroisuus takaa sen, että lapsi ymmärtää ja tulee ymmärretyksi, oppii asioita ja osaa toimia yhteistyössä. Suhteen korjaaminen on tärkeää, mutta vanhemmilla ei välttämättä ole tietoa mitä tehdä, jos perheenväliset suhteet katkeavat. (Hughes, 2011, ss. 123–184)

Kuraattorin tehtäväkenttä näyttäytyy tuloksissa laajana, monipuolisena, mutta myös haastavana. Kuraattorilla tulee olla todella monipuolista osaamista vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä niin oppilaiden, vanhempien, monikulttuurisuuden kuin moniammatillisen työn suhteen. Palvelujärjestelmä osaaminen on myös keskiössä perheiden eteenpäin ohjaamisessa palveluihin. Haasteina vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä nähdään kuraattorin vähäiset resurssit, suuri oppilasmäärä ja yhteisten käytänteiden puuttuminen. Tietoperustasta ilmenee, että yhtä kuraattoria kohden voi olla 670 oppilasta, ja kuraattorin henkilöstömitoitus määritellään laissa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1146/2021). Kuraattorin ollessa koulun ainoa sosiaalityön asiantuntija, tehtävässä tulisi toimia myös sosiaalihuollon lainsäädäntöä noudattaen, jossa tehtävänä on sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen ja sen edistäminen. Sosiaalipalveluissa ja sen toimenpiteissä tulisi juuri edistää osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) Osaamisen ja palveluiden kehittämisen tarve tulee esille tuloksissa. Sosionomin osaamisalueena on rakenteellinen sosiaalityö ja kehittämisosaaminen, joten kuraattorin työn kehittäminen ja viestin vieminen eteenpäin kehittämistarpeista on mahdollista. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit, 2024)

5.1 Opinnäytetyön aiheen ja prosessin pohdinta

Opinnäytetyön aihe lähti omasta mielenkiinnosta kuraattorin työtä kohtaan, ja kuvailevan kirjallisuuskatsauksen käyttäminen halusta tutustua itselle uudenlaiseen tutkimustapaan. Kirjallisuuskatsauksen työstäminen vei yllättävän paljon aikaa, ja oli myös oletettua haastavampi tehdä. Opinnäytetyön oli määrä valmistua jo joulukuuksi, mutta siirtyi ajankäytöllisistä syistä maaliskuulle 2024. Koen, että teemoittelu oli sopiva analyysimenetelmä juuri tähän kirjallisuuskatsaukseen, ja tutkimuskysymyksiin saatiin menetelmän avulla vastaukset. Haasteena näen kirjallisuuskatsauksessa sen, että rajattuun tutkimusaiheeseen ei välttämättä löydy luotettavaa tutkimusaineistoa valituilla kriteereillä toivottua määrää. Tässä kirjallisuuskatsauksessa luotettavaa aineistoa löytyi juuri suunniteltu määrä, mutta ei paljoa enempää. Kannatan testihaun tekemistä ennen varsinaista aineistonhakua.

Oppimiskokemuksena ja ammatillisena kasvuna prosessi oli merkittävä. Aineistosta nousi selkeästi esiin menetelmiä, toimintatapoja ja kokemuksia, joita kuraattori voi hyödyntää työssään, ja joiden avulla voidaan edistää ja kehittää kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Kuraattori voi hyödyntää yhteistyössä kodin kanssa omaa persoonaa, vuorovaikutustaitojaan ja toteuttaa työtä omannäköisesti. Yhteisiä valtakunnallisia työtapoja ei ole kuitenkaan määritelty, vaikka laki määrittelee vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Esiin tuli selkeästi, että kuraattorin tehtävänä on mahdollistaa yhteistyö erilaisin toimintatavoin ja toimia vanhemmuuden tukena kasvatustehtävässä. Oppilas on kuitenkin pääasiallinen asiakas, jonka etu ja lupa yhteistyöhön vanhempien kanssa on aina ensisijalla. Yhteistyökokemukset kuraattorin kanssa olivat suurimmalta osin positiivisia, mutta oppilashuollon tehtävistä ja henkilöistä tulisi olla enemmän tietoa. Kuraattorityössä on edelleen myös stigmaa, joka täytyisi saada purettua. Kuraattorin resurssit koetaan, ja ne näyttävätkin tutkimustulosten valossa niukoille, joten rakenteellisestikin täytyisi tehdä isoja muutoksia. Kuraattorin ja kodin yhteistyö on haastavaa, mutta välttämätöntä oppilaiden ja koko perheen hyvinvoinnin kannalta.

Tutkimustulokset toivat siis esiin paljon sellaista tietoa ja näkökulmaa, jota voisin itsekin kuraattorityössä hyödyntää. Kirjallisuuskatsaus todellakin edisti ammatillista kasvuani ja koen, että minulla on sosionomina valmiuksia toimia kuraattorina, ja tehdä kodin kanssa yhteistyötä. Sosionomin työnperusta ja osaaminen vastaa selkeästi kuraattorilta vaadittavia taitoja tehdä yhteistyötä. Tutkimustuloksia verrattiin johtopäätöksissä opinnäytetyössä käytettyyn tietoperustaan ja niissä näkyi yhtäläisyyttä. Tulosten voisi tätä kautta nähdä olevan luotettavia. Tein kuitenkin opinnäytetyön yksin, joten tulokset ovat yhden ihmisen

näkökulman mukaan tuotettuja. Tulokset voivat olla toisen tekijän tekemänä erilaiset ja tämän vuoksi tulokset eivät välttämättä ole toistettavissa.

Tutkimusaineisto tässä kirjallisuuskatsauksessa kohdentui vuosille 2014–2022, vaikka kriteeri julkaisuille oli vuoteen 2024 asti. Kuraattorit siirtyivät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille, mutta tässä kirjallisuuskatsauksessa ei tullut esiin muutoksen jälkeiset toimintatavat ja kokemukset. Tämän vuoksi olisikin hedelmällistä tehdä uusi tutkimus kuraattorin ja kodin yhteistyöstä hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen. Tutkimuksen voisi toteuttaa haastattelemalla kuraattoreita ja vanhempia kokemuksista. Kuraattorin ja kodin väliseen yhteistyön tekemiseen tarvittaisiin myös yhteneväisiä toimintatapoja, jotta palvelu olisi yhdenvertaista ja tasapuolista riippumatta kuraattorista ja hyvinvointialueesta. Tutkimus- ja kehittämistyötä on siis tarpeellista tehdä lisää.

Sosionomiopinnoissa on painotettu, että asiakastyössä huomioidaan myös asiakkaan perhe ja läheiset. Opinnäytetyön tuloksissa tuli tämä asia esiin, ja esimerkiksi maahanmuuttaja lasten ja vanhempien kohtaamiseen tarvittaisiin lisää koulutusta. Kasvuympäristön ja lähipiirin merkitys esimerkiksi lapseen ja nuoreen on merkittävä. Sosionomiopintoihin voisi sisällyttää tietoutta perheen ja lähipiirin kohtaamisesta, heidän vuorovaikutuksensa edistämisestä ja ylisukupolvisten ajatusmallien ja toimintatapojen työstämisestä.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys

Opinnäytetyön kaikissa vaiheissa on huomioitu eettisyys. Hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia tutkimuseettikan näkökulmasta ovat, että opinnäytetyössä toimintatavat perustuvat rehellisyyteen. Tulosten kirjoittamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa on oltu huolellisia ja tarkkoja. Opinnäytetyössä on kunnioitettu tutkijoiden tekemää työtä, joten julkaisujen lähteet on merkitty tarkasti tekstiin ja lähdeluetteloon. Tekstiä ei myöskään ole plagioitu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020.) Aineisto on kerätty jo aiemmin julkaistuista suomalaisista tieteellisistä tutkimuksista ja julkaisuista. Tarvittaessa aineistoa olisi voitu laajentaa englanninkielisiin, mutta näin ei tehty. Aineiston kerääminen vaati tarkkuutta siinä, mikä on soveltuvaa ja luotettavaa tietoa analysoitavaksi. Tässä kirjallisuuskatsauksessa aineistoksi valikoitui yliopistotason tutkimukset.

Tässä opinnäytetyössä on käytetty avoimen TKI-toiminnan mukaista toimintatapaa, jossa projekteissa käytetyt aineistot eli menetelmät, tulokset ja tuotokset ovat kaikkien käytettävissä huomioiden eettiset- ja juridiset seikat. Opinnäytetyössä ei kerätty tai käsitelty uusia henkilötietoja, jotka eivät jo olleet esillä aineistossa. On kuitenkin eettisesti tärkeä

huomioida, että tutkimusaineiston sisältöä kuvaavat tiedot on esitetty tässä opinnäytetyössä todenmukaisesti kunnioittaen tekijänoikeutta. Tutkimuksen tekijän tutkimustuloksia ei näin ollen muunneltu opinnäytetyöntekijän oman edun mukaiseksi. (TJNK & TSV, 2020)

Opinnäytetyö tallennetaan Theseukseen ja aineistosta saatava tutkimustieto on yleisesti hyödynnettävää tietoa kuraattorityötä tekeville sekä siihen hakeutuville. Tässä huomioidaan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja kehittäminen. Opinnäytetyön ohjaajan rooli prosessissa on tärkeä osa opinnäytetyön eettisyyttä ja kestävästä kehitystä. Olen ottanut ohjaajan ohjauksen vastaan ja toiminut HAMK:n opinnäytetyön ohjeiden mukaisesti. Huomioin myös opinnäytetyötä tehdessäni, että se on julkinen asiakirja. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, 2020)

Kestävän kehityksen osa-alueiksi luetaan ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Ekologisessa kestävyudessa huomioidaan biologinen monimuotoisuus ja toimivien ekosysteemien säilyvyys. Taloudellinen kestävyys taas painottuu kestäväan talouteen, jossa ei velkaannuttaisi, eikä myöskään hävitettäisi varantoja. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys painottuu hyvinvoinnin edellytysten siirtymiseen yli sukupolvien. Perushyvinvointi on yksi tärkeistä ekologisen kestävyuden ja sen edistämisen edellytyksistä. (YM, 2023) Tämän opinnäytetyön tarkoitus on vaikuttaa kuraattorin ja kodin yhteistyön kautta lasten, nuorten ja koko perheen hyvinvointiin tuottamalla tietoa yhteistyön edistämiseen. Opinnäytetyössä on siis vahvasti huomioitu sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Hyvinvoinnin lisääntymisellä on vaikutusta myös ekologiseen kestävyteen (YM, 2023)

Lähteet

Tutkimusaineiston lähteet on merkitty lähdeluetteloon merkillä*

Arene ry. (13.2.2019). *Sosionomiksi kannattaa opiskella*. Ammattikoulujen rehtorineuvosto.

<https://arene.fi/ajankohtaista/sosionomiksi-kannattaa-opiskella/>

Arene ry. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. [https://www.arene.fi/wp-](https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382)

[content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382](https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382)

Ensi- ja turvakotien liitto (2022). *Miten sä voit? Hur määr du?* Nuorten hyvinvointikyselyn 2021

tulokset. [https://ensijaturvakotienliitto.fi/wp-content/uploads/2022/04/Nuorten-](https://ensijaturvakotienliitto.fi/wp-content/uploads/2022/04/Nuorten-hyvinvointikysely-2022-raportti.pdf)

[hyvinvointikysely-2022-raportti.pdf](https://ensijaturvakotienliitto.fi/wp-content/uploads/2022/04/Nuorten-hyvinvointikysely-2022-raportti.pdf)

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.

HAMK. (2022). *HAMK Lähdeviiteopas Osa 2: Esimerkit*. Hämeen ammattikorkeakoulu.

<https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2023/11/Lahdeviiteopas-osa-2-esimerkit-1.pdf>

Haukka, K. & Lohikoski, N. (2022a). *Perehdytysopas peruskoulun koulukuraattorille -Opas Turun kaupungin peruskouluille* [opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu].

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022112924815>

Haukka, K. & Lohikoski, N. (2022b). *Perehdytysopas peruskoulun koulukuraattorille -Opas Turun kaupungin peruskouluille* [opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu].

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022112924815>

*Hokkanen, P. (2019). *Varhainen puuttuminen koulun sosiaalityössä* [kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202011246744>

Holopainen, L. (2022). Osallisuus syntyy yhteistyöstä. *Kasvatus*, 53(3), 304–305.

<https://journal.fi/kasvatus/article/view/120233>

Hughes, D. (2011). *Kiintymyskeskeinen vanhemmuus: toimivuutta kasvatukseen* (L. Ritanen käant.). PT - Kustannus. (Alkuperäisteos julkaistu 2009)

Ikonen, S. (2014). *Koulukuraattori yläkoululaisen tukena* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201412051527>

Kallinen, T. & Kinnunen, T. (n.d.) Etnografia. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4).
- *Klemetti, O. (2022). ”Työtä tehdään lapsen edun nimissä” – Vanhemmuuden ja lapsen edun ristipaineet koulukuraattorin työssä [kandidaatintutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202203022275>
- Laitinen, K. (1.8.2023). *Opiskeluhoolto uudistuu*. Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Opiskeluhoolto%20uudistuu%20-tilaisuus%2016022023%20Kristiina%20Laitinen.pdf>
- Laki lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 1146/2021.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20211146>
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lämsä, V. (2016). *Muuttuiko mikään? Huoltajien kokemuksia kouluorganisaation muutoksesta* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto].
<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62503/L%E4ms%E4.Virpi.pdf;jsessionid=F5793B6D428A218DEE1C437D68641E8F?sequence=2>
- Mahkonen, S. (2017). *Konfliktit kouluissa*. Edita.
- Nivala, E. & Rynnänen, S. (2013). *Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia*. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2013, vol. 14.
- OPH. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- OPH. (2023). *Opiskeluhoolto koskevat opetussuunnitelmien perusteet ja ammatillisen koulutuksen määräys 1.8.2023 alkaen*. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto-koskevat-opetussuunnitelmien-perusteet-ja-ammattillisen>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>
- Perusopetusasetus 852/1998. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>
- Perusopetuslaki 628/1998. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- *Planting, R. (2022). *Sosiaalityön asiantuntijuus oppilashuoltotyössä – kuvaileva kirjallisuuskatsaus* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022061546910>
- *Saarela, A. (2021). *Vanhempien käsityksiä peruskoulun yhteisöllistä hyvinvointia vahvistavista toimintamahdollisuuksista* [pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202101201043>

- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Opetusjulkaisuja. Vaasan yliopisto.
https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- SOAMK. (2024). *Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit*. Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto.
<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- *Sormunen, H. (2021). *Lapsen kokeman kaltoinkohtelun yhteys koulukiusaamiseen* [kandidaatin tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202103172601>
- *Suhola, T. (2017). *Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: oppilashuoltoprosessi systeemisenä palvelukokonaisuutena* (Acta Universitatis Lappeenrantaensis 733) [väitöskirja, Lappeenrannan yliopisto]. LUTpub.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-045-8>
- *Suhonen, R. (2019). *Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyys koulukuraattorin työssä: Asiakas- ja yhteistyökokemuksia sekä itse itsensä tutkimista Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa (SYK)* [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201912166907>
- Suomen sosiaalipedagoginen seura. (2022). *Työelämä*.
<http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/tyoelama/>
- Suomen Vanhempainliitto ry. (n.d.). *Perusopetus*. Suomen vanhempainliitto - osallisuuden ja yhteistyön asiantuntija. <https://vanhempainliitto.fi/vanhempainliiton-toiminta/perusopetus/>
- Taipale, J. (2022). *Oppilaan huoltajan dialoginen kohtaaminen koulukuraattorin työssä. Riitasointuja vai resonointia?* [opinnäytetyö, Metropolia].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204195359>
- Tekijänoikeuslaki 404/1961. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- THL. (21.9.2023). *Kouluterveyskysely. Tilastoraportti 48/2023*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230913124224>
- THL. (8.1.2024). *Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut*. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhuolto/opiskeluhuollon-kuraattoripalvelut>
- TJNK & TSV. (2020). *Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus 2020–2025*. Vastuullisen tieteen julkaisusarja 1:2020. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta. Tieteellisten seurain valtuuskunta. <https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995237>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turkka, H. & Saarholm, J. (2021). *Lasten ja nuorten konfliktit: opas haastavien riitojen ratkaisemiseen*. PT-kustannus.
- *Turtiainen, K. & Hiitola, J. (2015). *Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille: Ammattilaisten ja vanhempien kokemuksia*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 68/2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-062-6>
- *Vihersaari, T. (2021). *Peruskoulun oppilaiden psykososiaalisen tuen kokonaisuus ja sen haasteet* [kandidaatin tutkielma, Jyväskylän yliopisto].
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/79449?show=full>
- *Volanen, M. (2016). *Koulukuraattori kouluhyvinvoinnin edistäjänä yksilökohtaisessa oppilashuollossa* [pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20170106>
- Yleissopimus lapsen oikeuksista. (1991).
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2
- Ylönen, N. (2019). *Theseus on Suomen suurin avoin julkaisuarkisto*. Arene.
<https://arene.fi/ajankohtaista/theseus-on-suomen-suurin-avoin-julkaisuarkisto/>
- YM. (2023). *Mitä on kestävä kehitys?* Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Yhdessä enemmän

Opinnäytetyön tekijä: Varpu Tillikainen

1 Aineistonhankinnan menetelmät ja aineiston muoto

Opinnäytetyössä käytettävä sähköinen aineisto kerätään Google Scholar, HAMK Finna ja valtakunnallinen Finna hakupalveluja käyttäen. Aineisto sisältää jo aiemmin tehtyjä väitöskirjoja, pro gradu tutkielmia ja tieteellisiä artikkeleita. Aineiston keräämisessä noudatetaan aineiston käyttöehtoja, ja aineiston tekijät, alkuperä sekä lähteet merkitään lain ja HAMKin lähdeviiteohjeistuksen mukaisesti. (HAMK, 2022) Kunnioitetaan ja annetaan arvo tutkijoille, joiden tutkimuksia aineistona käytetään. Analysoitava aineisto on tekstimuodossa. Opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietoja eikä myöskään arkaluontoista tietoa.

2 Aineistojen säilytys opinnäytetyöprosessin aikana

Tutkija on vastuussa tutkimuseettisistä arvoista. Aineiston keräämisen suunnittelussa, toteutuksessa ja dokumentoinnissa ollaan huolellisia, ja toimitaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Huolehditaan vastuullisuudesta ja luottamuksesta koko tutkimuksen ajan. (TENK, 2023, s. 14). Tutkimusaineisto ei sisällä salassa pidettäviä tietoja. Opinnäytetyön tutkimusaineisto tallennetaan opinnäytetyöntekijän henkilökohtaiselle tietokoneelle ja siirretään USB-muistitikulle. Aineistoa ei pääse käsittelemään muu kuin opinnäytetyöntekijä. Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä.

3 Aineistojen käsittely opinnäytetyön valmistuttua

Aineistoa ei säilytetä jatkotyöskentelyä varten. Aineistoa säilytetään yksi vuosi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa tarkastaa. Vuoden jälkeen aineisto poistetaan opinnäytetyöntekijän USB-muistitikulta.